

Azərbaycan-Türkiyə strateji əməkdaşlığında yeni səhifə

Prezident İlham Əliyev Türkiyəyə işgüzar səfər edib

Martın 5-də Prezident İlham Əliyev Türkiyə Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğanın dəvəti ilə Ankaraya işgüzar səfər edib.

Dövlətimizin başçısını Türkiyənin maliyyə naziri Mehmet Şimşək və digər rəsmi şəxslər qarşılayıblar.

Səfər çərçivəsində iki qardaş ölkənin liderləri təkbətək görüş keçiriblər.

Sonra Prezidentlər strateji əhəmiyyətə malik İğdır-Naxçıvan qaz kəmərinin videobağlantı vasitəsilə açılış mərasimində iştirak ediblər.

Tədbir Azərbaycan və Türkiyənin Dövlət himnlərinin səsləndirilməsi ilə başlayıb.

Açılış mərasimində çıxış edən Azərbaycanın energetika naziri Pərviz Şahbazov layihənin Naxçıvanın qaz təchizatını şaxələndirəcəyini və bölgənin sosial-iqtisadi rifahına mühüm töhfə verəcəyini bildirib.

Türkiyənin enerji və təbii sərvətlər naziri Alparslan Bayraktar isə İğdır-Naxçıvan qaz kəmərinin iki ölkə arasındakı sarsılmaz qardaşlığın daha bir təzahürü kimi dəyərləndirib və layihənin ərəşə gəlməsində rol oynayan hər kəsə, xüsusən də dövlət başçılarına təşəkkür edib.

İğdır-Naxçıvan qaz kəmərinin açılış mərasimində çıxış edən Prezident İlham Əliyev xatırladı ki, cəmi il yarım əvvəl bu mühüm layihənin təməli qoyulub və qısa müddət ərzində tamamlanaraq istifadə üçün hazır vəziyyətə gətirilib. O, Naxçıvanın uzun illər blokada şəraitində yaşadığını, Ermənistanın işğal siyasətinin bu regionun inkişafına ciddi maneələr yaratdığını bildirib. Türkiyə və Azərbaycanın birgə reallaşdırdığı iri enerji layihələrinin, o cümlədən İğdır-Naxçıvan qaz kəmərinin, bu problemlərin aradan qaldırılmasına böyük töhfə verəcəyini deyib.

Prezident İlham Əliyev qeyd edib ki, artıq Azərbaycandan çıxan qaz Türkiyə ərazisindən svop şəklində Naxçıvana ötürüləcək və bununla da muxtar respublikanın enerji təhlükəsizliyi tam təmin olunacaq.

Dövlətimizin başçısı çıxışında iki qardaş ölkənin təkcə enerji deyil, həm də nəqliyyat sahəsində birgə həyata keçirdiyi mühüm layihələrə toxunaraq, Bakı-Tbilisi-Qars dəmir yolunun əhəmiyyətini xüsusi vurğulayıb. O, bu nəqliyyat dəhlizinin təkcə Azərbaycan və Türkiyə üçün deyil, daha geniş coğrafiya, xüsusilə Türk dünyasının inteqrasiyası baxı-

mından strateji əhəmiyyət daşıdığını qeyd edib.

Prezident İlham Əliyev bildirib ki, Türkiyə və Azərbaycan arasındakı birlik və qardaşlıq münasibətləri təkcə iki ölkəyə deyil, bütün Türk dünyasına töhfə verir.

Daha sonra çıxış edən Prezident Rəcəb Tayyib Ərdoğan Prezident İlham Əliyevi və nümayəndə heyətini Türkiyədə salamlamaqdan böyük məmnunluq duyduğunu bildirib. "Bir millət, iki dövlət" prinsipi əsasında formalaşan qardaşlıq münasibətlərinin bütün sahələrdə - müdafiədən ticarətə qədər genişmiqyaslı inkişaf etdiyini vurğulayıb. O, enerji sektorunun bu əməkdaşlığın əsas sütunlarından biri olduğunu qeyd edərək, İğdır-Naxçıvan qaz kəmərinin bu sahədə reallaşdırılan yeni birgə layihələrdən biri kimi xüsusi əhəmiyyət daşıdığını deyib.

Prezident Rəcəb Tayyib Ərdoğan çıxışında Türkiyə və Azərbaycanın sülh, sabitlik və inkişaf naminə birlikdə hərəkət etdiyini vurğulayıb. O, iki ölkənin qardaşlıq münasibətlərinin sarsılmaz olduğunu, çətin günlərdə bir-birinə dayaq olduqlarını xüsusi qeyd edib. 6 fevral zəlzələləri zamanı Azərbaycanın göstərdiyi dəstəyə minnətdarlıq bildirərək, Türkiyənin də hər zaman

qardaş xalqın yanında olacağını bildirib. Eyni zamanda, Naxçıvanla enerji əlaqələrinin gücləndirilməsinin bu əməkdaşlığın davamı olduğunu vurğulayıb, layihənin bölgə üçün xeyirli olmasını arzulayaraq, töhfə verən hər kəsə təşəkkür edib. Həmkarı Prezident İlham Əliyevə səfərinə görə minnətdarlığını ifadə edib.

Dövlət başçıları açılış mərasiminin iki ölkənin dostluq və qardaşlığının növbəti təzahürü olduğunu bildirərək, bu mühüm hadisə münasibətilə Azərbaycan və Türkiyə xalqlarını təbrik ediblər. Beləliklə, İğdır-Naxçıvan qaz kəmərinin istifadəyə verilməsi Azərbaycan-Türkiyə strateji tərəfdaşlığında yeni bir mərhələnin başlanğıcını qoyub.

Çıxışlardan sonra videobağlantı formatında İğdır-Naxçıvan qaz kəmərinin açılışı olub. Azərbaycanın energetika naziri Pərviz Şahbazov və qardaş ölkənin enerji və təbii sərvətlər naziri Alparslan Bayraktar İğdırda qaz kəmərinin işə salıblar.

Həmin gün dövlət başçıları Ankarada iftar sūfrəsində iştirak ediblər.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin Türkiyə Respublikasına işgüzar səfəri martın 6-da başa çatıb.

Bəsirətin Zəfəri

AMEA-nın prezidenti akademik İsa Həbibbəyli
“Konstitusiya və Suverenlik İli” nə həsr olunmuş tədbirdə çıxış edib

Martın 5-də Yeni Azərbaycan Partiyasının (YAP) təşkilatçılığı ilə “Konstitusiya və Suverenlik İli” nə həsr olunmuş “Bəsirətin Zəfəri” mövzusunda tədbir keçirilib.

Tədbir çərçivəsində Milli Məclisin deputatı Samir Vəliyevin “Bəsirətin Zəfəri” kitabının təqdimatı da olub.

Tədbirdə əvvəlcə Ulu Öndər Heydər Əliyevin, Azərbaycanın ərazi bütövlüyü və suverenliyi uğrunda canlarını qurban olmuş şəhidlərin əziz xatirəsi bir dəqiqəlik sükutla yad edilib. Sonra Dövlət Himni səsləndirilib.

Tədbirdə çıxış edən YAP Sədrinin müavini - Mərkəzi Aparatın rəhbəri Tahir Budaqov qeyd edib ki, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin Sərəncamı ilə 2025-ci il ölkəmizdə “Konstitusiya və Suverenlik İli” elan edilmiş və təsdiq olunmuş Tədbirlər Planına əsasən il ərzində çoxsaylı yerli və beynəlxalq əhəmiyyətli tədbirlərin keçirilməsi nəzərdə tutulub.

Tahir Budaqov vurğulayıb ki, müasir dövrdə beynəlxalq münasibətlər sistemində ciddi dəyişikliklər baş verməkdədir. Onun sözlərinə görə, global kateklizmlər fonunda yeni geosiyasi realitələrin meydana çıxdığı - çoxqütblü dünya nizamına transformasiya prosesinin vüsət aldığı bir dövrdə dövlətçilik maraqlarının qorunması olduqca vacibdir. Müzəffər Ali Baş Komandan İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə 2020-ci ildə 44 günlük Vətən müharibəsində parlaq Qələbə qazanaraq öz ərazi bütövlüyünü, 2023-cü ildə birgünlük antiterror əməliyyatı nəticəsində isə tam suverenli-

yini bərpa edərək keyfiyyətə yeni inkişaf mərhələsinə qədəm qoyan Azərbaycan Respublikası da belə bir tarixi dövrdə son dərəcə aktual çağırışlarla qarşı-qarşıyadır.

Odlar Yurdu Universitetinin rektoru professor Əhməd Vəliyev çıxışında Ümummilli Lider Heydər Əliyevin xalqımız qarşısındakı misilsiz xidmətlərini vurğulayaraq müasir müstəqil Azərbay-

can dövlətinin Ulu Öndərin adı ilə bağlı olduğunu bildirib.

Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının prezidenti akademik İsa Həbibbəyli çıxışında bildirdi ki, xalqımız hər zaman Ümummilli Lider Heydər Əliyev və Prezident İlham Əliyevlə qürur duyur. O, həmçinin deyib: “Bu gün iftixarla deyə bilərik ki, Prezident İlham Əliyev regionumuzun

yeni tarixinin formalaşmasında həlledici rol oynayır. Dövlətimizin başçısı dünyada sülh və əməkdaşlığa, həm də əmin-amanlığın bərqərar olunmasına böyük töhfələr verir. Bu, Azərbaycan xalqının son yarım əsrdən çox bir dövrdə - 1969-cu ildən başlayan və bu günə qədər davam edən ictimai-siyasi həyatının və real tarixinin ən möhtəşəm nəticəsidir. Xalqımız öz dahi liderlərinin işığında ölkəmizdə müasir inkişafın təmin edilməsinə nail olub, həmçinin dünyanı sağlam məcraya doğru yönəltməyə böyük töhfələr verib”.

İ. Həbibbəyli qeyd edib ki, “Bəsirət ünvanı” və “Bəsirətin Zəfəri” kitabları Azərbaycanın yeni liderlik modelinin təqdimatına həsr olunan çox sanballı əsərlərdir.

YAP İdarə Heyətinin üzvü, Milli Məclisin Elm və təhsil komitəsinin sədri Anar İsgəndərov çıxışında bildirdi ki, 2025-ci il Azərbaycan xalqının tarixinə iki böyük siyasi hadisənin qeyd olunması ilə daxil olub.

Milli Məclisin Müdafiə, təhlükəsizlik və korrupsiya ilə mübarizə komitəsinin sədri Arzu Nağıyev çıxışında bildirdi ki, Prezident İlham Əliyev tərəfindən 2025-ci ilin “Konstitusiya və Suverenlik İli” elan edilməsi tarixi qərardir.

Milli Məclisin deputatı Samir Vəliyev bildirdi ki, Prezident İlham Əliyevin son iyirmi ildən artıq müddətdə apardığı siyasət bütün dünyada artıq nümunə kimi qəbul olunan inkişaf modelini formalaşdırıb.

Tədbir Yeni Azərbaycan Partiyasının Himni-nin səsləndirilməsi ilə başa çatıb.

AMEA-da Ümumdünya Mülki Müdafiə Günü qeyd olunub

Fevralın 28-də AMEA-nın Əsas binasının Dairəvi akt zalında 1 mart - Ümumdünya Mülki Müdafiə Günüə həsr olunan “Mülki müdafiə əhalinin təhlükəsizliyinin təminatıdır” mövzusunda tədbir keçirilib.

Fövqəladə Hallar Nazirliyinin (FHN) Mülki müdafiə işinin təşkili Baş idarəsinin və AMEA-nın birgə təşkilatçılığı ilə gerçəkləşən tədbirdə Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının, müvafiq nazirliklərin, aidiyyəti dövlət orqanlarının mülki müdafiə sahəsində məsul vəzifəli şəxsləri, rayon icra hakimiyyəti orqanlarının fövqəladə hallar komissiyalarının sədrləri və beynəlxalq təşkilatların nümayəndələri iştirak ediblər.

Əvvəlcə konfrans iştirakçıları Ulu Öndər Heydər Əliyevin AMEA-dakı büstü önünə əkil və gül dəstələri qoyub, dahi liderin xatirəsini ehtiramla yad ediblər.

Daha sonra Fövqəladə Hallar Nazirliyi tərəfindən təşkil olunan sərgiyə baxış keçirilib.

Tədbirin əvvəlində mülki müdafiə sahəsində Fövqəladə Hallar Nazirliyinin fəaliyyəti barədə videoçarx nümayiş olunub.

Toplantını giriş nitqi ilə açan AMEA-nın prezidenti akademik İsa Həbibbəyli Ümumdünya Mülki Müdafiə Günüünün məqsəd və vəzifələri barədə ətraflı məlumat verib. Əhalinin mühafizəsinin təmin edilməsində mülki müdafiənin mühüm rol oynadığını vurğulayan AMEA rəhbəri bildirdi ki, ölkəmizdə fövqəladə halların qarşısının alınması və onlarla mübarizədə XXI əsrin ən vacib məsələlərindən birinə çevrilmişdir: “Müasir dünyada yalnız müharibələrlə deyil, həm də təbii fəlakətlərlə mübarizə aparmaq üçün yeni texnologiyaların inkişaf etdirilməsi, bu texnologiyalardan istifadə edəcək kadrların hazırlanması, onların peşəkarlıq səviyyəsinin artırılması və vətənpərvərlik ruhunun gücləndirilməsi mühüm əhəmiyyət kəsb edir”.

AMEA rəhbərinin sözlərinə görə, bir ölkənin FHN qüvvələri güclüdirsə, orada təbii fəlakətlərdən qorunmaq, istenilən riskin və fəlakətin qarşısını almaq, eləcə də cəmiyyətdə sabitliyi və inkişafı təmin etmək daha effektiv olur. Hazırda ölkə Prezidenti İlham Əliyevin xüsusi qayğısı və diqqəti sayəsində ölkəmizin fövqəladə hallar sistemi sürətlə inkişaf edir, təkmilləşir və müasir dövrün tələblərinə cavab verir. Azərbaycan FHN qüvvələrinin həm ölkəmizdə, həm də qardaş Türkiyədə ən çətin və mürəkkəb yanğınların söndürülməsi, eləcə də zəlzələlər zamanı göstərdiyi peşəkar fəaliyyəti ölkələrarası münasibətlərin inkişafına böyük töhfələr verir.

Mülki müdafiənin ölkənin ümumi müdafiə sisteminin tərkib hissəsi olduğunu söyləyən akademik İsa Həbibbəyli, FHN-in mülki müdafiə qüvvələrinin ölkəmizdə əhalinin təhlükəsizliyinin qorunması sahəsində yüksək peşəkarlıq nümayiş etdirdiklərini vurğulayıb. Qeyd edib ki, nizamlı və peşəkar ordu nə qədər vacibdirsə, mülki müdafiə qüvvələri də bir o qədər əhəmiyyətlidir.

AMEA prezidenti bildirdi ki, Vətən müharibəsində ölkə Prezidenti, Ali Baş Komandan İlham Əliyevin “Dəmir Yumruq” strategiyası sayəsində qazanılmış böyük Zəfər zamanı Azərbaycan Ordusu öz texniki imkanlarını sübut etdiyi kimi, mülki müdafiə qüvvələrimiz də cəmiyyətin müxtəlif sahələrində operativ fəaliyyət göstərərək peşəkarlığını və vətənpərvərliyini defələrlə sınaqdan keçirmişdir.

AMEA-nın nəzdində də mülki müdafiə ilə bağlı qurumların fəaliyyət göstərdiyini deyən akademik İsa Həbibbəyli FHN-in bu sahəyə cavabdeh idarələrinin Akademiyada mülki müdafiə işinin təşkilinə böyük diqqət yetirdiyini vurğulayıb.

O, Ümumdünya Mülki Müdafiə Günüünün FHN tərəfindən hər il müxtəlif qurumlarda qeyd olunduğunu söyləyərək, ilk dəfə olaraq bu əlamətdar günə həsr olunmuş tədbirin AMEA-da keçirilməsini FHN və AMEA arasında əməkdaşlığın yüksəlmə xətlə inkişafı istiqamətində mühüm addım kimi qiymətləndirib, rəhbərlik etdiyi qurumun adından FHN-in rəhbərliyinə minnətdarlığını bildirdi.

Sonra çıxış edən FHN-in Mülki müdafiə işinin təşkili Baş idarəsinin rəisi general-mayor Niyazi Zamanov Ümumdünya Mülki Müdafiə Günü

nünün yaranma tarixi haqqında məlumat verib, əlamətdar günün Beynəlxalq Mülki Müdafiə Təşkilatının 1972-ci il qərarına əsasən təsis edildiyini diqqətə çatdırıb. Azərbaycanın 1993-cü ildən bu beynəlxalq təşkilata üzv olduğunu söyləyən Niyazi Zamanov 1995-ci ildən başlayaraq Ümumdünya Mülki Müdafiə Günüündə hər il konkret bir mövzuya dair müxtəlif tədbirlərin təşkil edildiyini bildirdi.

Baş idarə rəisi vurğulayıb ki, Ümumdünya Mülki Müdafiə Günüünün qeyd olunmasında əsas məqsəd ictimaiyyətin diqqətini bir daha əhali və ərazilərin fövqəladə hadisələrdən mühafizəsi olan mülki müdafiə işinin təşkili məsələlərinə cəlb etməkdir.

O, həmçinin mülki müdafiə işinin effektiv təşkilində Beynəlxalq Mülki Müdafiə Təşkilatının rolundan və bu təşkilatın Baş Assambleyası tərəfindən müxtəlif illərdə keçirilən sessiyalarında Nazirliyin fəaliyyətindən danışıb.

“Ümumdünya Mülki Müdafiə Günü ilə bağlı ölkəmizdə mülki müdafiənin təbliği sahəsində müxtəlif tədbirlərin, o cümlədən konfransların, açıq dərslərin, təlimlərin keçirilməsi mühüm əhəmiyyətə malikdir”, - deyə bildiren general-mayor Niyazi Zamanov son illər dünyada müşahidə olunan və genişlənən tədbirlər fonunda mülki müdafiə problemlərini yenidən, müfəssəl yanaşma tələb etdiyini vurğulayıb. Qeyd edib ki, əhalinin təhlükəsizliyinin etibarlı təminatı üçün xilasətmə qurumlarının maddi-texniki bazasının təkmilləşdirilməsi, onların peşəkarlıq səviyyəsinin artırılması, ölkəmizin bütün bölgələrində idarəetmə strukturla-

rının və qüvvələrinin yerləşdirilməsi, eləcə də iri miqyaslı fövqəladə hallar zamanı mərkəzi və yerli icra orqanları, idarə və müəssisələrdə qarşılıqlı fəaliyyətdə mülki müdafiə məsələlərinin həllinə nail olmaq FHN-nin prioritet məsələlərindəndir.

Baş idarə rəisi ölkədə mülki müdafiə tədbirləri, mülki müdafiə işinin təşkili və həyata keçirilməsi sahəsində aidiyyəti qurumların vəzifələri, bu istiqamətdə Fövqəladə Hallar Nazirliyinin fəaliyyəti və görülən işlər barədə də məlumat verərək, mülki müdafiə sahəsinin inkişafının əhalinin təhlükəsizliyinin təmin edilməsi baxımından önəmini vurğulayıb.

Daha sonra “Azercell Telekom” MMC-nin Biznesin Dayanıqlığı şöbəsinin rəhbəri Anar Mirzəyev “Əhalinin təhlükəsizliyində telekommunikasiyanın önəmi”, “Azərbaycan Dəmir Yolları” QSC-nin SƏTƏM rəhbəri Bəhruz Nəcəfli “Mülki müdafiə tədbirləri çərçivəsində əhalinin təhlükəsizliyinin təmin olunmasında dəmir yolu nəqliyyatı strukturunun rolu”, Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatının Azərbaycandakı Nümayəndəliyinin Səhiyyə fövqəladə hallar programının rəhbəri doktor Kəmrən Məşhədi “Mülki müdafiə - əhalinin təhlükəsizliyinin təminatıdır” mövzusunda məruzələrlə çıxış ediblər.

Tədbirdə, həmçinin AMEA Rəyasət Heyəti aparatının Mülki müdafiə şöbəsinin rəisi Nizami Vəliyev “Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasında mülki müdafiənin təşkili” və Xəzər Rayon İcra Hakimiyyəti başçısının I müavini, Fövqəladə Hallar Komissiyasının sədri Elşən Qurbanovun “Yerli icra hakimiyyəti orqanında mülki müdafiə tədbirlərinin təşkilinin əsas prinsipləri” mövzusunda məruzələri dinlənilib.

Məruzələrdə mülki müdafiə sisteminin əhəmiyyəti, təhlükəsizlik xidmətləri kompleksində rolu, fövqəladə hallarda hazırlıq, eləcə də təbii fəlakətlərin, istehsalat qəzalarının və digər bədbəxt hadisələrin qarşısının alınmasının önəmindən bəhs olunub.

Sonda 1 Mart - Ümumdünya Mülki Müdafiə Günü münasibətilə təmsil olunduqları təşkilatlarda mülki müdafiə işinin təşkili sahəsində səmərəli fəaliyyət göstərən şəxslər Fövqəladə Hallar Nazirliyi tərəfindən Fəxri fərmanla təltif olunublar.

Tədbirə yekun vuran akademik İsa Həbibbəyli bugünkü toplantını mülki müdafiə sahəsinin inkişaf etdirilməsinə töhfə kimi dəyərləndirib. Bildirdi ki, bu kimi tədbirlər, həmçinin iki qurum arasında qarşılıqlı əlaqələrin möhkəmlənməsi, münasibətlərin daha da dərinləşməsi və birgə ortaqlayihələrin həyata keçirilməsi üçün uğurlu bir başlanğıcdır.

AMEA-nın prezidenti akademik İsa Həbibbəylinin 8 Mart - Beynəlxalq Qadınlar Günü münasibətilə Akademiyanın qadın əməkdaşlarına təbriki

Əziz xanımlar!

Tarix boyu müdrikliyi, cəsəreti və fədakarlığı ilə seçilən Azərbaycan qadını bu gün də ailədə ana, həyat yoldaşı, cəmiyyətdə işə lider, elm xadimi, həkim, müəllim kimi nümunəvi fəaliyyət göstərir.

Azərbaycan qadınının cəmiyyətdəki roluna daim yüksək dəyər vermiş Ümummilli Lider Heydər Əliyev qadın hüquqlarının qorunması və sosial həyatdakı iştirakının artırılması məqsədilə mühüm islahatlar həyata keçirmişdir. Bu gün də həmin siyasət ölkəmizin Prezidenti İlham Əliyev tərəfindən uğurla davam etdirilir, Azərbaycan qadınlarının hüquqlarının təmin olunması və onların

dövlət idarəciliyində fəal iştirakının təmin edilməsi istiqamətində əhəmiyyətli addımlar atılır. Azərbaycan Respublikasının Birinci vitse-prezidenti, Heydər Əliyev Fondunun prezidenti Mehriban xanım Əliyevanın çoxşaxəli fəaliyyəti də Azərbaycan qadınının nəcibliyini və dərin zəkasını aydın surətdə təzahür etdirir. Onun rəhbərliyi ilə həyata keçirilən sosial, humanitar və mədəni layihələr ölkəmizin inkişafına, xalqımızın rifahına mühüm töhfələr verir.

Azərbaycan elminin inkişafında da qadın alimlərimizin rolu böyükdür. Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasında çalışan xanım alimlərimiz bir çox sahələrdə

mühüm elmi araşdırmalar aparır, bilik və bacarıqları ilə elmimizin inkişafına əhəmiyyətli xidmət göstərirlər. Onların əməyi sayəsində əldə edilmiş nailiyyətlər Azərbaycan elminin beynəlxalq aləmdə nüfuzunu daha da artırır.

Əziz xanımlar, 8 Mart - Beynəlxalq Qadınlar Günü münasibətilə sizi ürəkdən təbrik edir, xoşbəxtlik, möhkəm cansağlığı və elmi fəaliyyətinizdə uğurlar arzulayıram!

Hörmətlə,

İsa HƏBİBBƏYLİ
Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının prezidenti, akademik

Tacikistanın ölkəmizdəki səfiri ilə görüş

AMEA-nın prezidenti akademik İsa Həbibbəyli Tacikistan Respublikasının ölkəmizdəki fəvqəladə və səlahiyyətli səfiri İlxom Abduraxmon ilə görüşüb.

AMEA-nın Rəyasət Heyətində baş tutan görüşdə çıxış edən akademik İsa Həbibbəyli qonağı Akademiyada görməkdən məmnunluğunu ifadə edib. İki ölkə arasında dostluq, qardaşlıq münasibətlərinin təməllərinin Ulu Öndər Heydər Əliyev və Tacikistan Prezidenti Emoməli Rəhmon tərəfindən atıldığını deyən akademik İsa Həbibbəyli bu dostluq əlaqələrinin hazırda Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və Tacikistan Respublikasının Prezidenti Emoməli Rəhmon tərəfindən uğurla davam etdirildiyini söyləyib. Qeyd edib ki, bu gün Tacikistan Azərbaycan üçün dost və etibarlı, tərəfdaş dövlətdir, ölkələrimiz arasında bir çox sahələrdə yüksək əməkdaşlıq əlaqələri mövcuddur.

Elm sahəsində də əməkdaşlıq əlaqələrinin genişləndirilməsi istiqamətində bir sıra mühüm addımların atıldığını deyən akademik İsa Həbibbəyli ötən ilin mayında Tacikistan Prezidenti Emoməli Rəhmonun ölkəmizə səfəri zamanı Azərbaycan-Tacikistan sənədlərinin imzalanması mərasimi çərçivəsində AMEA ilə Tacikistan Milli Elmlər Akademiyası (TMEA) arasında anlaşma memorandumunun imzalandığını xatırladı.

Bildirib ki, anlaşma memorandumu çərçivəsində ilk olaraq, AMEA-da görkəmli tacik şairi, musiqişünası, filosof və alimi Əbdürrəhman Camiyə həsr olunmuş kollektiv monoqrafiyanın hazırlanması nəzərdə tutulub və hazırda kitabın müəllifləri həyati müəyyənləşdirilərək işlərə başlanılıb. Eyni zamanda Tacikistan Milli Elmlər Akademiyası tərəfindən də Azərbaycan şairi Nizami Gəncəviyə həsr edilmiş nəşrin hazırlanacağını diqqətə çatdırıb.

Həmçinin ötən ilin oktyabr ayında Düşənbədə Tacikistan Milli Elmlər Akademiyasının və Dövlətlərarası Humanitar Əməkdaşlıq Fondunun təşkilatçılığı ilə keçirilən MDB-yə üzv dövlətlərin alimlərinin V Forumunda AMEA nümayəndələrinin də təmsil olunduğunu, TMEA-nın rəhbərliyi ilə görüşlərin baş tutduğunu vurğulayıb.

AMEA prezidenti elmi əməkdaşlıq əlaqələrinin genişləndirilməsi üçün Akademiyanın bütün dəstəyi verəcəyini söyləyib və birgə konfransların, sim-

poziumların təşkili, təcrübə mübadiləsi və s. istiqamətdə böyük perspektivin mövcud olduğunu bildirdi.

Tacikistan Respublikasının ölkəmizdəki fəvqəladə və səlahiyyətli səfiri İlxom Abduraxmon isə öz çıxışında səmimi qəbula görə minnətdarlığını bildirdi. Tacikistan-Azərbaycan əlaqələrinin hər iki dövlətin müstəqilliyini qazanmasından bu yana yüksək səviyyədə davam etdiyini, Ulu Öndər Heydər Əliyevin və Tacikistan Prezidenti Emoməli Rəhmonun yaxın dost olduqlarını, Prezident Emoməli Rəhmonun dahi dövlət xadimi Heydər Əliyevin təcrübəsindən daim yararlandığını söyləyib. Qeyd edib ki, hazırda bu dostluq əlaqələri ölkələrimizin liderləri tərəfindən uğurla davam etdirilir.

Tacikistan Milli Elmlər Akademiyasının prezidenti professor Kobiljon Xuşvaxtovanın salamlarını çatdıran İlxom Abduraxmon elm sahəsində əlaqələrin inkişaf etdirilməsi üçün səfirliyin hər cür dəstəyi verməyə hazır olduğunu diqqətə çatdırıb. Əbdürrəhman Caminin əsərlərinin tacik xalqı üçün qiymətli olduğunu bildiren səfir AMEA-da görkəmli şairə həsr edilmiş monoqrafiyanın hazırlanmasını yüksək qiymətləndirib. Öz növbəsində Nizami Gəncəvinin Tacikistan xalqı tərəfindən Azərbaycan şairi kimi qəbul edildiyini, onun əsərlərinin məktəblərdə tədris olunduğunu, ölkəsində ədibin adına rayon və küçənin olduğunu söyləyib. Nizami Gəncəvinin Gəncədəki məqbərəsinə ziyarət etdiyini deyən İlxom Abduraxmon görkəmli ədiblərimizin bizi birləşdirdiyini, elm istiqamətində əlaqələrin genişləndirilməsi üçün böyük perspektivin mövcud olduğunu bildirdi.

AMEA-nın Məhəmməd Füzuli adına Əlyazmalar İnstitutunun direktoru akademik Teymur Kərimli isə çıxışında rəhbərlik etdiyi institutda qorunan tacik xalqına məxsus əlyazma nüsxələri barədə məlumat verib.

Çıxışlardan sonra qarşılıqlı hədiyyələr təqdim olunub, xatirə şəkilləri çəkdirilib.

Daha sonra qonaq AMEA-nın Rəyasət Heyətinin binası ilə tanış olub.

Qeyd edək ki, görüşdə AMEA-nın Rəyasət Heyəti aparatının Xarici əlaqələr və beynəlxalq elmi təşkilatlarla iş şöbəsinin müdiri dosent Esmira Əlirzayeva və Tacikistan Respublikasının ölkəmizdəki səfirliyinin əməkdaşları da iştirak ediblər.

Elm tarixçisi Zemfira Hacıyevanın yubileyi münasibətilə

AMEA-nın prezidenti akademik İsa Həbibbəyli Rəyasət Heyəti aparatının Elmi irs şöbəsinin müdiri, tarix elmləri doktoru, dosent Zemfira Hacıyeva ilə görüşüb, 70 illik yubileyi münasibətilə alimi təbrik edib.

Görüşdə AMEA-nın vitse-prezidentləri - akademik Dilqəm Tağıyev, akademik İradə Hüseynova, AMEA-nın akademik-katibi akademik Arif Həşimov və AMEA Rəyasət Heyəti aparatının Həmkarlar təşkilatının sədri filologiya üzrə fəlsəfə doktoru Aynur Mahmud iştirak ediblər.

Akademik İsa Həbibbəyli tarix elmləri doktoru Zemfira Hacıyevanın elm tarixinə dair araşdırmaları, Azərbaycanı Tədqiq və Təbəbbü Cəmiyyətinə və akademiyanın sonrakı inkişaf dövrlərinə, prezidentlərinə və institutlarına dair sanballı tədqiqatları ilə tanındığını deyib. Ötən il Zemfira Hacıyevanın müəllifi olduğu "AMEA-nın yaranma tarixi 1920-1945-ci illər" kitabının təqdimatının Akademiyamızın 80 illik yubileyinə həsr olunmuş birinci tədbir olduğunu deyən akademik İsa Həbibbəyli vurğulayıb ki, alimin sanballı tədqiqat əsərləri onun elmsənəsləşmə sahəsində də fəaliyyətini uğurla davam etdirir.

AMEA rəhbəri bildirib ki, Zemfira Hacıyevanın səmərəli fəaliyyəti ilə bu gün Akademiyamızın elmi irsi klassik arxiv modelinin ən gözəl nümunəsi kimi diqqət çəkir. Eyni zamanda, onun rəhbərlik etdiyi Elmi irs şöbəsi AMEA-nın elektron hərəkətinin bir istiqamətini təşkil edən elektron arxivləşmə sahəsində də fəaliyyətini uğurla davam etdirir.

Görüşdə çıxış edən akademik İradə Hüseynova Zemfira Hacıyevanın uzun illər boyu apardığı elmi araşdırmaları və

elmin inkişafına verdiyi töhfələrlə böyük nüfuz qazandığını vurğulayıb. Onun yalnız alim kimi deyil, eyni zamanda, yüksək insani keyfiyyətləri ilə seçilən, yeniliyə açıq bir əməkdaş kimi tanındığını, gərgin əməyinin və fədakar fəaliyyətinin gənc tədqiqatçılar üçün nümunə olduğunu qeyd edib.

Akademik Dilqəm Tağıyev alimin yüksək məsuliyyətindən, arxiv materiallarına göstərdiyi həssas münasibətdən söz açıb, onun elmi irsə, sənəd mübadiləsinə və tədqiqatçılara yüksək diqqət və qayğı ilə yanaşdığını bildirib. Zemfira Hacıyevanın elmi etikasını yüksək qiymətləndirərək, onun bu sahədə peşəkarcılığını və qüsursuz əməyini xüsusi vurğulayıb.

Sonra çıxış edən akademik Arif Həşimov Zemfira Hacıyevanın elmi irsin qorunub saxlanılmasına və gələcək nəsillərə ötürülməsinə verdiyi töhfələrin bu irsin davamlılığının təmin edilməsində mühüm rol oynadığını deyib.

Filologiya üzrə fəlsəfə doktoru Aynur Mahmud yubilyarın ömrünün böyük bir hissəsini elmə həsr etdiyini qeyd edib, eləcə də onun rəhbərlik etdiyi şöbənin püxtələşmiş bir kollektiva çevrildiyini vurğulayıb.

Daha sonra tarix elmləri doktoru Zemfira Hacıyeva çıxış edərək elmi fəaliyyətinə və əməyinə verilən yüksək dəyərə görə AMEA rəhbərliyinə dərin minnətdarlığını ifadə edib. Bu diqqət və qayğının hər bir alim üçün böyük stimulu olduğunu vurğulayaraq, bu etimadı doğrultmaq üçün bundan sonra da var gücü ilə çalışacağını bildirib.

Sonda yubilyara gül dəstəsi təqdim olunub, AMEA-nın 80 illik yubileyi ərəfəsində çap olunan, akademiyanın tarixini və inkişafını əks etdirən bir sıra elmi nəşrlər hədiyyə edilib.

AMEA-da Navier-Stokes tənliklərinin həlli üzrə müzakirə

Tanınmış riyaziyyatçı alim, riyaziyyat elmləri doktoru, professor Kamal Soltanovla görüş

Martın 4-də AMEA-nın Rəyasət Heyətində tanınmış riyaziyyatçı alim, riyaziyyat elmləri doktoru, professor Kamal Soltanovla görüş keçirilib.

Görüşdə AMEA-nın prezidenti akademik İsa Həbibbəyli, AMEA Rəyasət Heyətinin üzvləri, Milli Məclisin deputatı Səbinə Salmanova, Vətən Müharibəsi Qəhrəmanı Zaur Hüseynov, Rəyasət Heyəti aparatının məsul şəxsləri, ETN Riyaziyyat və Mexanika İnstitutunun, eləcə də Bakı Dövlət Universitetinin əməkdaşları, media nümayəndələri və aidiyyəti şəxslər iştirak ediblər.

Görüşdə çıxış edən AMEA-nın prezidenti akademik İsa Həbibbəyli tədbirin keçirilməsində məqsədin tanınmış riyaziyyatçı alim, professor Kamal Soltanovun uzun illərdir həll edilməyən Navier-Stokes tənlikləri ilə bağlı əldə etdiyi yeniliklərə tanınmaq və onu cəmiyyətimizə tanımaq olduğunu bildirdi. Qeyd edib ki, professor Kamal Soltanovun həlli istiqamətində çalışdığı məsələ dünya miqyasında olan problemlərdəndir və onun bu iddiası olduqca mühüm məsələdir.

Azərbaycan alimlərinin dünya miqyasında elmi məsələlərin həllinə çox az hallarda iddia etdiklərini, bir növ onlarda özələrinə inamsızlıq yarandığını, bundan irəli gələrək ötən müddət ərzində Nobel mükafatına Azərbaycandan yalnız 4 müraciətin qeydə alındığını deyən akademik İsa Həbibbəyli bu mifi sındırmaq, onların düşüncəsini dəyişmək və özələrinə inam aşılamaq məqsədilə AMEA-da "Nobel mükafatına aparan yolun dərsləri: mif, reallıqlar, uğurlar və çağırışlar" mövzusunda beynəlxalq elmi konfransın keçirildiyini xatırladı. Bildirib ki, Azərbaycan bəşəriyyətə görkəmli şəxsiyyətlər, dahi şair və yazıçılar, elm xadimləri bəxş edib və alimlərimiz, ziyalılarımız bu gün dünyada gedən böyük elmi problemlərin həllinə iddia etməkdən çəkinməməlidirlər. Akademik İsa Həbibbəyli uzun illər Türkiyədə çalışmış professor Kamal Soltanovun təşəbbüsünün bu gün dünyada geniş müzakirə edildiyini vurğulayıb.

AMEA-nın Rəyasət Heyəti aparatının "Elektron Akademiya" şöbəsinin müdiri riyaziyyat üzrə fəlsəfə doktoru, dosent Fariz İmranov isə çıxışında professor Kamal Soltanovun elmi fəaliyyəti barədə danışdı. Fariz İmranov professor Kamal Soltanovun Azərbaycan Dövlət Universitetində (indiki BDU) ali təhsil aldığı, sonra Moskva Dövlət Energetika İnstitutunun aspiranturasında oxuduğunu və daha sonra Riyaziyyat və Mexanika İnstitutunda fəaliyyət göstərdiyini və o vaxtdan bu problemin həlli ilə məşğul olduğunu söyləyib. Qeyd edib ki, alim 2003-cü ildən Türkiyənin Hacettepe Universitetinə dəvət alıb və fəaliyyətini uğurla davam etdirib, gənc kadrlar hazırlamaqla yanaşı, riyaziyyatın nəzəriyyəsi ilə də məşğul olub. Bu gün professor Kamal Soltanovun tədqiqatlarının nəticəsi geniş şəkildə təbliğ olunur.

Professor Kamal Soltanovun Navier-Stokes tənlikləri ilə bağlı mühüm

nəticəsinin uzun illərdir müzakirə edildiyini deyən Fariz İmranov nəhayət alimin elmi nəticəsinin 2024-cü ildə məqalə şəklində çapa qəbul edilərək işıq üzü gördüyünü və bunun Azərbaycan elminin böyük uğuru olduğunu söyləyib.

Daha sonra çıxış edən professor Kamal Soltanov görüşün keçirilməsinə görə, Akademiya rəhbərliyinə minnətdarlığını bildirdi və əldə etdiyi elmi yeniliyə dair təqdimatla çıxış edib. 40 ildən çox müddət ərzində Navier-Stokes tənlikləri üçün qoyulmuş Dirixle məsələsinin zəif həllərinin yeganəliyi üzərində işlədiyini deyən alim bildirdi ki, bu tənliklər hidrodinamikanın əsas riyazi modelidir və həyatda axınlar hər yerdə olduğundan onun öyrənilməsi vacib məsələlərdən biridir. Qeyd edib ki, bu tənliklərlə bağlı problem ABS-ın Clay Riyaziyyat İnstitutunun qoyduğu milenium 7 problemlərdən biridir və dünyada çox tanınmış alimlər tərəfindən araşdırılmamışdır.

Professor Kamal Soltanov diqqətə çatdırıb ki, Navier-Stokes tənlikləri üçün qoyulmuş Dirixle məsələsinin zəif həllərinin mövcudluğu 3 ölçülü durum üçün 1932-ci ildə Leray tərəfindən, daha sonra 1934-cü ildə Hopf-Leray tərəfindən göstərilmiş və həllər fəzası təyin edilmişdir. Amma həllərin təkliyi sualı cavabsız qalmış, ancaq 1959-cu ildə Lions-Prodi və sonra 1969-cu ildə Ladi-

jenskaya 2 ölçülü durum üçün həllərin yeganəliyini göstərmişlər.

"3 ölçülü durum üçün bu sual indiyə qədər açıq qalmışdı. 2015-ci ildə problemi həll etdiyimi anladım və əldə etdiyim nəticəyə əsaslanaraq məqalə hazırlayıb "arxiv.org" saytına yerləşdirdim. Bu problem həll etmək üçün tamamilə fərqli bir metoddan istifadə etdim və yanaşmam, adətən yeganəliyin göstərilməsi üçün tətbiq olunan metodlardan köklü şəkildə fərqlənir. 2020-ci ildən məqaləni dünyada bu tənlikləri araşdıran alimlərin hamısına və reytingi yüksək olan bütün jurnallara ardıcıl şəkildə göndərdim. 2023-cü ilin ortalarından başlayaraq, bəzi jurnallardan cavablar gəlməyə başladı və onların məqaləni çap etməkdən çəkinmələri anlaşıldı. Nəhayət, 2024-cü ilin payızında "Springer"də nüsxələnən "Russian Journal of Mathematical Physics" jurnalında dərc olundu", - deyir o bildirib.

Həmçinin vurğulayıb ki, bu tənliklər real həyatda baş verən bir çox proseslərin, sinergetikada, meteorologiyada, turbolentliyin araşdırılmasında, ekologiyyada və digər sahələrdəki proseslərin tədqiqində bir riyazi model olaraq mühüm rol oynayır.

Daha sonra AMEA-nın vitse-prezidenti akademik Rəşad Əliyev, Bakı Dövlət Universitetinin kafedra müdiri

akademik Yusif Məmmədov, AMEA-nın akademik-katibi akademik Arif Həşimov və professor Kamal Soltanovun qardaşı dosent Rafael Soltanov çıxış edərək alimin bütün heyatını riyaziyyat elminin inkişafına həsr etdiyini, onun elmi tədqiqatlarının bir çoxunun beynəlxalq miqyasda qəbul olduğunu və tətbiq edildiyini bildirdilər. Qeyd olub ki, professor Kamal Soltanovun Navier-Stokes tənlikləri ilə bağlı elmi nəticəsi alimin uzun illər apardığı gərgin elmi fəaliyyətinin nəticəsidir və yüksək qiymətləndirməyə layiqdir.

Sonda çıxış edən akademik İsa Həbibbəyli professor Kamal Soltanovun Navier-Stokes tənlikləri ilə bağlı iddiasının Azərbaycan riyaziyyat elmi sahəsində yeni ideyaları, baxışları, çağırışları üzə çıxaracağını söyləyib. Bildirib ki, zəngin tarixə malik olan Azərbaycan riyaziyyat elminin bugünkü tədqiqatlarının əsərləri hələ də ölkə üzrə ən çox istinad edilən elm sahələrindən biridir.

"Professor Kamal Soltanovun özünənam hissi Akademiyada həyata keçirilən islahatlarla səsleşir və onun Navier-Stokes tənlikləri ilə bağlı əldə etdiyi nəticələrin nüfuzlu elmi jurnalda çap edilməsi mühüm elmi əhəmiyyətə malikdir", - deyən akademik İsa Həbibbəyli ona gələcək fəaliyyətində uğurlar arzulayıb.

Azərbaycan-Misir elmi əməkdaşlığı genişlənir

AMEA-nın prezidenti akademik İsa Həbibbəyli Misir Ərəb Respublikasının Azərbaycandakı Səfirliyinin Mədəniyyət və Təhsil Əlaqələri Mərkəzinin müdiri - mədəniyyət ataşesi professor Tarek Məhəmmədlə görüşüb.

AMEA-nın Rəyasət Heyətində keçirilən görüşdə AMEA-nın prezidenti akademik İsa Həbibbəyli Azərbaycan-Misir əlaqələrinin əhəmiyyətini qeyd edərək, mövcud tarixi və mədəni bağların dərinliyini, həmçinin müasir dövrdə siyasi, iqtisadi və elmi-mədəni sahələrdə bu əlaqələrin inkişafı istiqamətində mühüm nailiyyətlərin əldə olduğunu vurğulayıb. AMEA rəhbəri bu əlaqələrin hər iki ölkənin milli maraqlarına xidmət etdiyini, regionda sülh və sabitliyin təmin olunmasında mühüm rol oynadığını, eyni zamanda, Şərqi və Qərbi

arasında körpü rolunu oynamaq baxımından strateji əhəmiyyət kəsb etdiyini deyib.

Akademik İsa Həbibbəyli qonağa AMEA-nın tarixi və fəaliyyət istiqamətləri, həmçinin elmi qurumun əldə etdiyi nailiyyətlər barədə məlumat verib. O, Misir Ərəb Respublikasına bir neçə dəfə səfər etdiyini qeyd edərək, uzun illər Qahirə Universiteti və digər elmi mərkəzlərlə əməkdaşlıq əlaqələrinin qurulmasında iştirak etdiyini bildirdi. Akademik özünün ideya müəllifliyi və "Ön söz"ü ilə böyük demokrat yazıçı Cəlil Məmmədquluzadənin əsərlərini Misirdə ərəb dilində çap edildiyini diqqətə çatdırıb.

Misir Ərəb Respublikasının Azərbaycandakı Səfirliyinin Mədəniyyət və Təhsil Əlaqələri Mərkəzinin müdiri - mədəniyyət ataşesi professor Tarek Məhəmməd səmimi görüşə görə minnətdarlığını ifadə edib. O, Azərbay-

canla Misir arasında dostluq münasibətlərinin yüksələn xətt üzrə davam etdiyini vurğulayaraq, rəhbərlik etdiyi mərkəzin ölkələrimiz arasında elmi-ədəbi və mədəni əlaqələrin daha da genişlənməsində fəal rol oynadığını deyib. Həmçinin Misirin elmi qurumları ilə AMEA arasında elmi-ədəbi əlaqələrin inkişaf etdirilməsi naminə fəal əməkdaşlıq münasibətlərinin yaradılmasında maraqlı olduqlarını diqqətə çatdırıb.

Görüşdə AMEA ilə Misirin elmi qurumları, eləcə də Elmlər Akademiyası arasında elmi mübadilənin, birgə layihələrin və tədqiqatların həyata keçirilməsinin əhəmiyyətinə diqqət çəkilib. Bu məqsədlə əməkdaşlıq müqaviləsinin hazırlanması və digər məsələlər müzakirə olunaraq müvafiq razılaşma əldə edilib.

Sonda qarşılıqlı olaraq xatirə hədiyyələri təqdim olunub.

"Qırmızı kitab"ın III nəşrinə 60-a qədər bitki növü Qarabağ regionundan daxil olub

Azərbaycan florasında olan bitkilərin 35 faizindən çoxu Qarabağda yayılıb. Ərazidə ümumilikdə 101 növ dərman, 44 növ yabanı qida-meyvə və giləmeyvə, 28 növ yabanı tərəvəz, 20 növ ətirli-ədviyyəli, 10 növ boyaq və 300 növ yem bitkisi olması haqqında fikir söyləyə bilirik. Azərbaycan Respublikasının "Qırmızı kitab"ının 1-ci nəşrində 30 növün arealının əsas hissəsi azad edilmiş ərazilər olub. On növün isə təbiətdə arealı yalnız Qarabağdır.

Bunu Ekoloji məsələlər üzrə işçi qrupunun üzvü AMEA-nın vitse-prezidenti, Molekulyar Biologiya və Biotexnologiyalar İnstitutunun baş direktoru akademik İradə Hüseynova işçi qrupunun Zəngilanda keçirilən iclasında deyib.

"İşğaldan azad edilmiş ərazilərdə 57 fəsiləyə və 99 cinsə aid 165 nəqli kəsilmək təhlükəsində olan, 34 fəsiləyə və 84 cinsə aid 119 endem və subendem növün olduğu bildirilir. "Qırmızı kitab"ın II nəşrində 8 Qarabağ endemi haqqında məlumat verilib. III nəşrə 60-dək növ Qarabağ regionundan daxil olub. Son nəşrə daxil edilmiş ali bitki növlərinin bir hissəsinə Şuşa və Şuşaətrafı ərazilərdə rast gəlinir.

Şərqi Zəngəzurun alp və subalp landşaftlarında endem növlərin sayı 48-dir.

Botaniklərin araşdırmalarına görə, Qarabağda 110 fəsiləyə və 397 cinsə aid 606 növ dərman bitkisi yayılıb. Onlardan 66 növü ofisial təbabətdə dərman vasitəsi kimi istifadə olunur. Qarabağda yayılmış dərman bitkilərinin 19 fəsilə və 28 cinsə aid 35 növü Qafqaz endemi, 32 növü nadir və itmə təhlükəsində olan, bir çoxu Azərbaycanın "Qırmızı kitab"ına salınmış bitkilərdir", - deyir İradə Hüseynova bildirib.

Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyasında etik normalara fəlsəfi və hüquqi baxış

Martin 4-də AMEA-nın İctimai Elmlər Bölməsinin Elmi şurasının növbəti iclası keçirilib.

İclası AMEA-nın vitse-prezidenti v.i.e., İctimai Elmlər Bölməsinin Elmi şurasının sədri akademik Gövhər Baxşəliyeva açaraq tədbirin gündəliyini tədbir iştirakçılarının diqqətinə çatdırıb.

Sonra AMEA-nın Fəlsəfə və Sosiologiya İnstitutunun Heydər Əliyevin siyasi irsi və Azərbaycançılıq fəlsəfəsi şöbəsinin aparıcı elmi işçisi fəlsəfə üzrə fəlsəfə doktoru, dosent Əntiqə Paşayeva "Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyasında etik normalara fəlsəfi və hüquqi baxış" mövzusunda məruzə edib.

Əntiqə Paşayeva bildirdi ki, Konstitusiya dövlətin hüquqi əsaslarını təşkil edən prinsiplər məcmusudur. Bu prinsiplər dövlətin əsas qanununu əks etdirir ki, buna Konstitusiya və ya Əsas Qanun deyirik. Əsas Qanun dövlətin və dövlətə tabe olan təşkilatların necə idarə olunmasını müəyyən edir. Müəllif vurğulayıb ki, dünya təcrübəsində konstitusiyalar iki cürdür: yazılmış və yazılmamış. Yazılı konstitusiyalar həm məzmun, həm forma baxımından ölkənin hüquq sistemində üstün yer tutan vahid hüquqi sənəddir. Yazılı konstitusiyaların təməlini qanunverici orqan qoyur. Lakin yazılmamış konstitusiyalar isə ölkənin əsas qanunu olaraq, dövlətin digər qanunlarından fərqli olmayan adət və qəniyədir. Azərbaycan Respublikası da daxil olmaqla, əksər müasir dövlətlər yazılı konstitusiyalara malikdir. Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyasının üstün cəhətlərindən biri budur ki, tək cəhətlərə deyil, milli-mənəvi dəyərlərə əsaslanan sənəd kimi baxılmalıdır. Belə olan halda əsas qanun tək cəhətli deyil, həm də etik yanaşma tələb edir.

Dosent Əntiqə Paşayeva qeyd edib ki, hər xalqın özünə xas etika normaları və adət-ənənələri vardır və bunlar demokratik prinsiplərlə vəhdət təşkil edir. Etik normalara əsaslanmayan hər hansı bir maddənin və qərarın hüquqi əsası yoxdur. Bunlar Əsas Qanunda - Konstitusiyada da əks olunub. Onun milli-mənəvi dəyərlərə və adət-ənənələrimizə əsaslanan Konstitusiyamızda nəzər saldıqda görürük ki, burada insan varlığının dəyərindən, ona verilən imtiyazlardan bəhs olunur. Məsələn, "milli mənsubiyyət hüququ", "mülkiyyət hüququ", "təhlükəsiz yaşamaq hüququ", "şəxsi toxunulmazlıq hüququ", "nigah hüququ", "təhsil hüququ", "əmək hüququ", "seçki hüququ", "sosial təminat hüququ", "insan və vətəndaş hüquqlarının və azadlıqlarının təminatı" və digər hüquqların nümunə göstərmək olar ki, dövlətin ali məqsədi vətəndaş haqlarını qorumaq və təmin etməkdir.

Onun sözlərinə görə, bu maddələrin hər biri yazılarkən etik normalarla yanaşı, milli-mənəvi dəyərlərimiz, xalqımızın adət-ənənələri nəzərə alınmışdır. Ümummilli Lider Heydər Əliyev məhz bu prinsipləri rəhbər tutaraq qeyd etmişdir ki, "insan hüquqlarının qorunması Azərbaycan dövlətinin əsas prinsiplərindən biridir. Biz çalışacağıq ki, vətəndaşların konstitusiyadan irəli gələn hüquq və azadlıqları daim təmin olunsun və qorunsun".

Əntiqə Paşayeva digər mühüm məsələnin Ulu Öndərin Konstitusiyada təsbit olunmuş maddələri dərinləndirməyi və bunu təbliğ etməyi, bundan faydalanmağı tövsiyə etməyini bildirmişdir. "Çünkü onun nəzərində, Konstitusiya xalqa məxsusdur və hər bir insan ondan irəli gələn müddəaları bilməli və bundan qanun çərçivəsində bəhrələnməlidir. Buna gö-

rə də çıxışlarının birində diqqəti bu məsələyə yönəldir. Bu gün ən mühüm vəzifə Konstitusiyaya daha dərinləndirməyə və onun verdiyi təminatlardan bəhrələnməkdən ibarətdir. Bizim Konstitusiyamız Azərbaycanın gələcək perspektivlərini müəyyən edir və biz o perspektivlərə doğru gedirik, bundan sonra da gedəcəyik". Ulu Öndərin mənəvi irsiyəti tarixi kəlamlarına istinad edərək qeyd etməliyik ki, hər xalqın özünə xas etika normaları və adət-ənənələri mövcuddur və bunlar Konstitusiyada da özünü göstərir. Ulu Öndər bu məsələyə xüsusi diqqət edərək bildirdi: "Milli-mənəvi dəyərləri olmayan millət həqiqi millət və xalq ola bilməz. Biz öz milli-mənəvi və etika dəyərlərimizi, adət-ənənələrimizi bütün istiqamətlərdə qorumalıyıq, saxlamalıyıq və gənc nəsli mənəvi, etika dəyərlər ruhunda tərbiyələndirməliyik".

Məruzə dinlənildikdən sonra mövzu ətrafında müzakirələr aparılıb.

İclasda, o cümlədən bir sıra elmi-təşkilati və kadrlar məsələləri də müzakirə olunub.

Sonra Arxeologiya və Antropologiya İnstitutunda daxili imkanlar hesabına Elmi fond və Ekspozisiya şöbəsinin bazasında Elmi fond və Elmi ekspozisiya şöbələrini yaradılması məsələləri müzakirə olunub. İclasda, həmçinin Arxeologiya və Antropologiya İnstitutunda daxili imkanlar hesabına Tunc dövrü arxeologiyası şöbəsinin adının dəyişdirilərək İki Tunc dövrü şöbəsi kimi adlandırılması və həmin şöbənin tərkibində olan Orta və Son Tunc dövrü arxeologiyası sektorunun şöbə adlandırılması kimi məsələlərə baxılıb. Daha sonra Arxeologiya və Antropologiya İnstitutunun strukturuna daxil olan Traseoloji və eksperimental arxeoloji laboratoriyaların ləğv edilməsi haqqında məsələ müzakirə edildi. Bundan əlavə, AMEA-nın Arxeologiya və Antropologiya İnstitutunun Elmi şurasının tərkibində qismən dəyişiklik edilməsi məsələsi müzakirə olunub.

Daha sonra müasir dövrün çağırışlarına uyğun olaraq Fəlsəfə və Sosiologiya İnstitutunda daxili imkanlar hesabına və mövcud ştat vahidi əsasında Fəlsəfi-hüquqi təlimlər və suverenlik, Beynəlxalq münasibətlər və geosiyaset şöbələrinin yaradılması məsələləri müzakirə olunub. AMEA Reyasət Heyəti qarşısında vəsatət qaldırılıb.

Həmçinin Fəlsəfə və Sosiologiya İnstitutunun İslam fəlsəfəsi şöbəsinin adının dəyişdirilərək İslam fəlsəfəsi dövlət şöbəsi kimi, İnformasiya cəmiyyətinin fəlsəfi və sosioloji problemləri şöbəsinin adının dəyişdirilərək İnformasiya cəmiyyəti və rəqəmsal inkişaf fəlsəfəsi şöbələri kimi adlandırılması haqqında məsələlərə baxılıb.

Bir sıra kadrlar məsələləri müzakirə edildi. Tarix elmləri doktoru Mais Əmrahovun Abbasqulu Ağca Bakıxanov adına Tarix və Etnologiya İnstitutunun baş elmi işçisi vəzifəsinə təsdiq edilməsi, Arxeologiya və Antropologiya İnstitutunun Məhkəmə arxeologiyası şöbəsinin elmi işçisi Aliyev Adıgözelovanın, kiçik elmi işçisi Arif Quliyevnin Türkiyə Bursları təqaüd proqramının qalıbı olduğu üçün Türkiyənin Ankara şəhərinə ezam olunmaları məsələləri müzakirə olunub, AMEA Reyasət Heyəti qarşısında vəsatət qaldırılıb.

Daha sonra AMEA-nın müxbir üzvü İlyas Babayevin 90, AMEA-nın müxbir üzvü Məqsəd Səttarovun 100 illiyinin keçirilməsi haqqında AMEA Reyasət Heyəti qarşısında vəsatət qaldırılıb.

Akademik Gövhər Baxşəliyeva AMEA-nın müxbir üzvü Poxomov Yevgeniy Aleksandroviçin 145, AMEA-nın müxbir üzvü Ziyəddin Göyüşovun 105 illik yubileylərinin aidiyyəti üzrə elmi tədqiqat müəssisələrində qeyd olunmasına dair tapşırıq və tövsiyələrini verib.

REGION

Naxçıvan Bölməsinin Reyasət Heyətinin iclası

AMEA-nın Naxçıvan Bölməsinin Reyasət Heyətinin iclası olub.

Gündəlikdəki ilk məsələ "Konstitusiya və Suverenlik İli" ilə bağlı AMEA-nın Naxçıvan Bölməsinin Tədbirlər planının təsdiq edilməsi barədə olub.

Məsələ ilə bağlı danışan akademik İsmayıl Hacıyev bildirdi ki, Prezident İlham Əliyevin 28 dekabr 2024-cü il tarixli Sərəncamı ilə 2025-ci il ölkəmizdə "Konstitusiya və Suverenlik İli" elan olunmuşdur. Azərbaycan SSR-nin 1921, 1937, 1978-ci illərdə Konstitusiyalarının qəbul və icrasını xatırladaraq bildirdi ki, müstəqil Azərbaycanın ilk Konstitusiyası Ümummilli Lider Heydər Əliyevin bilavasitə rəhbərlik etdiyi xüsusi komissiya tərəfindən hazırlanmış, 12 noyabr 1995-ci ildə keçirilən ümumxalq səsverməsinə qəbul olunmuşdur. Akademik ölkənin əsas qanununun əhəmiyyətindən, Konstitusiyamızın əksini tapmış ümumi müddəalardan, insan və vətəndaşların hüquq və azadlıqlarının demokratik əsaslarla təsbitindən bəhs etdi.

O bildirdi ki, 44 günlük Vətən müharibəsində Müzəffər Azərbaycan Ordusunun qazandığı parlaq qələbə və birgünlük lokal xarakterli antiterror tədbirləri sayəsində ölkəmizin ərazi bütövlüyü bərpə olunmuş, suverenliyimiz tam təmin olunmuşdur.

"Konstitusiya və Suverenlik İli" AMEA qarşısında da mühüm vəzifələr müəyyənləşdirmişdir", - deyən

bölmə sədri iclas iştirakçılarını həmin vəzifələrin icrası məqsədilə qəbul olunmuş Tədbirlər planı ilə tanış edib, həyata keçiriləcək işləri diqqətə çatdırıb.

Daha sonra Reyasət Heyətinin elmi katibi filologiya üzrə fəlsəfə doktoru Rəşad Zülfüqarov "Üzeyir Hacıbəylinin 140 illiyinin qeyd edilməsi haqqında" Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamı, "Azərbaycan Respublikasında Rəqəmsal İnkişaf Konsepsiyasının təsdiq edilməsi haqqında" Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Fərmanı və AMEA-nın Naxçıvan Bölməsinin qarşısında duran vəzifələr barədə məlumat verib, məsələ ətrafında müzakirə aparılıb.

Reyasət Heyəti həmçinin bölmədə çalışan böyük laborantların fəaliyyətləri ilə bağlı hesabatlarını dinləyib, gənc tədqiqatçılara müvafiq tövsiyələr verib.

Gündəlikdəki digər məsələlərin müzakirəsindən sonra iclas başa çatıb.

AMEA-nın 80 illiyi münasibətilə Gəncədə elmi-nəzəri konfrans

Gəncə şəhər İcra Hakimiyyəti, Azərbaycan Respublikası Elm və Təhsil Nazirliyi, Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası və Gəncə Bölməsinin təşkilatçılığı ilə "AMEA - 80" mövzusunda konfrans keçirilib.

AMEA-nın Gəncə Bölməsinin böyük akt zalının qarşısında AMEA-nın və onun Gəncə Bölməsinin tarixi və elmi nailiyyətlərini əks etdirən sergi təşkil olunub. Sergidə Ulu Öndər Heydər Əliyevin, onun layiqli davamçısı cənab Prezident İlham Əliyevin Gəncənin intibah və inkişafındakı tarixi rolu, elmin yüksəlişinə göstərdikləri diqqət və qayğıyı əks etdirən sənədlər, xüsusən bu mövzularda Gəncə Bölməsində nəşr edilmiş monoqrafiya və kitablar, bölmənin alim və tədqiqatçıları tərəfindən ərsəyə gətirilmiş əsərlər də nümayiş olunub.

Görkəmli alimlərimiz və onların elmimizə verdiyi töhfələr də sergidə öz əksini tapıb.

Sərgiyə baxışdan sonra konfransın açılışı olub. Azərbaycan Respublikasının Dövlət Himni səsləndirilib, Vətən torpaqlarının azadlığı uğrunda canlarından keçən şəhidlərimizin xatirəsi bir dəqiqəlik sükutla yad edildi.

Konfrans iştirakçıları "AMEA - 80, Gəncə Bölməsi - 44" mövzusunda videofilmli izləyiblər.

Konfransı giriş sözü ilə AMEA-nın Gəncə Bölməsinin sədri akademik Fuad Əliyev açaraq, Gəncənin tarixən qədim elmi ənənələrə malik olduğunu xatırladı. O, müasir tariximizdə respublikamızın ikinci şəhərində fundamental tədqiqatlar apara bilən elmi mərkəzin formalaşdırılmasını Ulu Öndər Heydər Əliyevin strateji düşüncəsinin nəticəsi kimi dəyərləndirib, həmçinin elmimizin səviyyəsini yüksəldilməsinin müstəqil Azərbaycanın sosial - iqtisadi inkişafı naminə ölkə rəhbəri cənab İlham Əliyevin uğurla apardığı siyasətin mühüm tərkib hissəsi olduğunu vurğuladı.

Akademik Fuad Əliyev çıxışında, həmçinin Gəncə və bölgədəki elmi tədqiqatların istiqamətləri haqda danışdı, eləcə də gənc elmi kadrların yetişdirilməsinin vacibliyinə toxundu.

Yeni Azərbaycan Partiyası Gəncə şəhər təşkilatının sədri tarix üzrə fəlsəfə doktoru Bayram Aslanov çıxış edərək, AMEA-nın və onun Gəncə Bölməsinin alimlərinə qeyd olunan əlamətdar tarixlər münasibətilə təbrik etdi. O, Ulu Öndər Heydər Əliyevin Azərbaycanca rəhbərlik etdiyi ilk dövrdən güclü milli elmi kadrların yetişməsinə xüsusi əhəmiyyət verdiyini qeyd

edib, bu gün də cənab Prezident İlham Əliyevin ölkəmizin qüdrətinin daha da artırılması üçün neft kapitalının insan kapitalına çevrilməsi strategiyasını uğurla həyata keçirdiyini vurğuladı.

Gəncə şəhər İcra Hakimiyyətinin şöbə müdiri Yadıgır Bədəlov çıxışında bu mötəbər elmi forumun iştirakçılarına Niyazi Bayramovun salamlarını və uğurlar arzulayıb. O, ziyalılarımızın

müstəqilliyimizin möhkəmləndirilməsinə və cəmiyyətin inkişafına böyük töhfələr verdiyini, ölkəmizin, o cümlədən onun ikinci şəhəri Gəncənin elmi potensialının yüksək olduğunu, alimlərin öhdəsinə vətənimizin iqtisadi və sosial inkişafı naminə böyük vəzifələr düşdüyünü bildirdi.

Plenar iclasda, həmçinin AR KTN Bitki Mühafizə və Texniki Bitkilər Elmi-Tədqiqat İnstitutunun direktoru AMEA-nın müxbir üzvü İbrahim Cəfərov, AR ETN Gəncə Dövlət Universitetinin kafedra müdiri AMEA-nın müxbir üzvü Vaqif Novruzov, AR KTN Azərbaycan Dövlət Aqrar Universitetinin professoru Elman Mövsümov, Fövqəladə Hallar Nazirliyinin Gəncə Regional Mərkəzinin Maarifləndirmə Sektorunun müdiri tarix üzrə fəlsəfə doktoru Elnur İmanov, AMEA-nın Naxçıvan Bölməsindən filologiya üzrə fəlsəfə doktoru, dosent Elxan Məmmədov, AR ETN Gəncə Dövlət Universitetinin kafedra müdiri biologiya elmləri doktoru, professor Sevdə Əhmədova, AR ETN Azərbaycan Texnologiya Universitetinin prorektoru dosent Şahmar Hüseynov, AR KTN Bitki Mühafizə və Texniki Bitkilər Elmi-Tədqiqat İnstitutunun professoru aqrar elmlər doktoru Ələddin Tağıyev, AMEA-nın Nizami Gəncəvi adına Ədəbiyyat İnstitutundan filologiya üzrə fəlsəfə doktoru, dosent Qürbət Mirzəzadə, AR KTN-nin Azərbaycan Dövlət Aqrar Universitetindən aqrar elmlər doktoru, professor Nizami Seyidəliyev və digər alimlər təbrik nitqi ilə çıxış edərək, elmi tədqiqatların ölkənin sosial-iqtisadi inkişafına, cəmiyyətin tərəqqisinə və insanların rifahına töhfə verməsinin vacibliyi məsələlərindən danışdı.

Sonra təbiət və texniki, həmçinin ictimai elmlər üzrə ayrı-ayrı bölmələrdə məruzələr dinlənildi. "Gəncə ədəbi mühiti: Nizami Gəncəvidən müasir dövrümüze qədər", "AMEA. 80 il ərzində Azərbaycan tarixşünaslığının inkişaf tarixi", "Azərbaycanın Qərbi bölgəsinin ədəbi-mədəni mühiti", "Gəncə Bölməsinin Regional Əməkdaşlıq Strategiyası: keçmiş və gələcək", "Qərbi bölgəsinin xammal və sənaye tullantılarının ekoloji problemləri", "Qərbi bölgəsinin biomüxtəlifliyinin tədqiqi və səmərəli istifadəsi", "Aqrar sahənin inkişafı üçün mövcud problemlərin araşdırılması, onların aradan qaldırılması, elmi əsaslandırılmış işlərin istehsalata tətbiqi", "Azərbaycanın Qərbi hissəsi florasının müasir vəziyyəti" bölmələri üzrə konfransa 160-dan çox məruzə qəbul edildi.

Elmi-nəzəri konfransın materialları ayrıca kitab şəklində nəşr olunub.

“Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının 2025-2030-cu illər İnkişaf Konsepsiyası və Yol Xəritəsi”nin təqdimatı

Müasir dünyanın çağırışlarına, Azərbaycanda dövlət siyasətinin sosial-iqtisadi, mədəni-mənəvi, ideoloji prioritetlərinə, həmçinin Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının Nizamnaməsində müəyyən edilmiş yeni məqsəd, fəaliyyət istiqamətləri və vəzifələrə uyğun olaraq AMEA Rəyasət Heyətinin 21 oktyabr 2024-cü il tarixli 20/2 nömrəli qərarı ilə “Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının 2025-2030-cu illər üzrə İnkişaf Konsepsiyası və Yol Xəritəsi”nin (bundan sonra - Konsepsiya) hazırlanması məqsədüyükün hesab edilmiş, bu məqsədlə Komissiya və İşçi qrupu yaradılmışdır.

na görə də Konsepsiyada bu xətt əsas götürülmüşdür.

İkinci hədəf ictimai və humanitar elm sahələrinin xüsusi missiyası ilə bağlıdır. Əsasən, ictimai və humanitar elmi müəssisələrin fəaliyyət göstərdiyi AMEA-da başlıca vəzifələrdən biri bu istiqamətdə fəaliyyətin dövlətin mədəni-mənəvi, ideoloji sahədəki inkişafına yönəldilməsidir. Məqsəd ictimai-humanitar elm sahələrindəki tədqiqatlar vasitəsilə coğrafi xəritəmizdən heç də az əhəmiyyətli olmayan “ideoloji ərəzimiz” və “ideoloji sərhədlərimizin” keşiyində ayıq-sayıq dayanmaq-AMEA-nı Azərbaycanşünaslığın baş intellektual qərərgahına çevirməkdir. Konsepsiyanın əsas ideya istiqamətlərindən biri, bəlkə də birincisi azərbaycançılıq, milli ideya, milli-mənəvi dəyərlərin qorunması, qədim tariximizin, zəngin mədəniyyətimizin tədqiqi və təbliğidir.

Üçüncü hədəf AMEA-nın elmi-metodiki mərkəz funksiyasını genişləndirməkdir. Bu hədəfə nail olunması üçün Konsepsiyada bir sıra təşkilati tədbirlər yer almışdır.

Bu hədəflər öz hüquqi əsasını Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyev tərəfindən təsdiq edilən AMEA-nın yeni Nizamnaməsindən, mənəvi, əxlaqi cavabdehlik səlahiyyətini isə Akademiyanın səksən illik tarixindən və bu tarix ərzində Azərbaycan xalqının sosial tərəqqisində, ictimai fikir tarixində oynadığı müstəsna roldan götürür. Bu məqamda onu da unutmamaq lazımdır ki, şəərəli tarixi keçmiş, şəərəli gələcəyin özü, fundamenti funksiyasını yerinə-yetirərək dəyəre, onun üçün buxova çevrilərək dəyərsizliyə çevrilir. Bütövlük köklə zirvə, dünənle bu gün, 1945-ci ilə 2025-ci il arasında vəhdət baş verəndə yaranır. Bu gün Akademiyada islahatlar, yeniləşmə və modernləşmə məhz belə bir ənənəyə əsaslanır.

Konsepsiyanın ikinci bölməsi Yol Xəritəsidir. Burada Akademiyanın inkişafı ilə bağlı müəyyən edilən hədəflər çatmaq üçün çoxsaylı və çoxçeşidli tədbirlər əksini tapmışdır. Yol Xəritəsi özü də iki hissədən ibarətdir:

1. “AMEA-nın 2025-2030-cu illər üçün elm sahələri üzrə Yol Xəritəsi”;

2. “AMEA-nın 2025-2030-cu illər üçün elmi-təşkilati fəaliyyəti üzrə Yol Xəritəsi”.

Birinci istiqamət üzrə Yol Xəritəsi dünya elminin nəzəri-metodoloji meyarlarına və ölkənin real sosial-iqtisadi tələblərinə uyğun humanitar (ədəbiyyatşünaslıq, dilçilik, folklor, memarlıq, əlyazmaşünaslıq), ictimai (tarix, arxeologiya, fəlsəfə, sosiologiya, antropologiya), həmçinin təbiət və texnika elmləri üzrə AMEA-nın strukturuna daxil olan bölmələrin fəaliyyət istiqamətlərini əhatə edir.

İkinci istiqamət bilavasitə AMEA-nın Rəyasət Heyəti tərəfindən həyata keçiriləcək təşkilati tədbirləri əhatə edir. Bura struktur islahatları, yüksəkixtisaslı kadrların hazırlığı, elektron elmin inkişafı, beynəlxalq əlaqələr, elmin informasiya siyasəti, ictimaiyyətlə əlaqələr, gənclər siyasəti və s. aiddir.

Konsepsiyanın əsas fəlsəfi platformasını forsait (foresight - gələcəyi görmə) metodologiyası təşkil edir. Konsepsiyada bu metodologiyaya əsaslanaraq yaxın beş ildə elmin inkişafı üzrə mümkün ssenariləri araşdırılmış, onlara hazır olmaq üçün strategiyalar müəyyən edilmiş, onların icrası mexanizmləri hazırlanmışdır.

Forsait metodologiyasının əsas anlayışlarından biri “üfqü skan etmək” (Horizon Scanning) prosesidir. Üfqü skan etmək, gələcəkdə baş verəcək dəyişiklikləri, trendləri və mümkün riskləri

erkən müəyyənəlmək üçün məlumatların sistemli şəkildə toplanması və təhlil edilməsidir.

Konsepsiyanın və Yol Xəritəsinin icrasına AMEA-nın, 8 elmi bölmə, 10 elmi-tədqiqat müəssisəsi, 2 regional elmi mərkəzi, 4 təşkilat, 16 Rəyasət Heyəti Aparatının şöbəsi olmaqla, cəmi 40 qurum icraçı qismində cəlb olunmuşdur.

Konsepsiyanın real olaraq icrasına nail olmaq üçün icra mexanizmləri və indikatorlar sistemi müəyyən edilmişdir. Konsepsiyanın icra ardıcılığı aşağıdakı kimi nəzərdə tutulur:

Hazırlıq və ilkin icra mərhələsi (2025-2026-cı illər) - hüquqi bazanın formalaşdırılması və mövcud normativ aktların təkmilləşdirilməsi; Maliyyə təminatının ilkin mərhələsi üçün dövlət büdcəsi və beynəlxalq təşkilatlarla iş birliyinin qurulması; Gənc kadrların seçilməsi və ilkin təlim proqramlarının tətbiqi; Elmi informasiyanın təmin olunması və rəqəmsal infrastrukturun inkişafı; Stimullaşdırıcı proqramlar vasitəsilə gənc alimlərin və mütəxəssislərin elmi fəaliyyətlərə cəlb edilməsi; AMEA-nın strukturunun yenidən təşkili və effektiv idarəetmə mexanizmlərinin yaradılması.

Aktiv icra mərhələsi (2027-2029-cu illər) - Prioritet sahələrdə elmi-tədqiqat işlərinin genişləndirilməsi; Elmi nəşrlərin beynəlxalq standartlara uyğunlaşdırılması və elmi jurnalların beynəlxalq reyting sistemlərinə daxil edilməsi; Əldə edilmiş nəticələrin monitorinqi və yeni hədəflərin müəyyənəlməsi;

Nəticələrin qiymətləndirilməsi mərhələsi (2030-cu il) - Yol Xəritəsinin bütün istiqamətləri üzrə əldə olunan nəticələrin qiymətləndirilməsi; Nəticələrin əsas götürülməsi ilə Konsepsiya və Yol Xəritəsinin yenilənməsi; Monitorinq nəticələrinə əsaslanaraq yeni təşəbbüslərin planlaşdırılması.

Təbii ki, hamını düşündürən və narahat edən Konsepsiyanın icra mexanizmləri, ritorikadan reallığa, sözdən işə keçməkdir. Konsepsiyasının və Yol Xəritəsinin icrası üçün hər bir təklif üzrə ayrılıqda ilkin, aralıq və yekun olmaqla 3 nəticə indikatoru müəyyən edilmiş, onların monitorinq mexanizmləri hazırlanmışdır.

Yol xəritəsinin icrasını izləmək məqsədilə monitorinq işçi qruplarının və komissiyaların yaradılması nəzərdə tutulur, burada dövlət qurumları, alimlər və ictimai nümayəndələrin iştirakı planlaşdırılır. İcra vəziyyətinə dair yarımillik və illik hesabatların hazırlanması aidiyyəti qurumlara təqdim edilməsi və ictimaiyyətə açıqlanması gözlənilir. Yol xəritəsinin güclü və zəif tərəflərinin təhlil edilməsi, qarşıya çıxan problemlərə dair həll təkliflərinin hazırlanması və müvafiq düzəlişlərin aparılması planlaşdırılır. AMEA-nın təşəbbüslərinin beynəlxalq ekspertlər tərəfindən qiymətləndirilməsi və onların tövsiyələrinin elmi-tədqiqat sistemində inteqrasiyası nəzərdə tutulur. Monitorinqin rəqəmsal platformalar vasitəsilə aparılması və bununla da effektiv və şəffaf nəzarətin təmin edilməsi planlaşdırılır.

Elmdə sinergetik təsir adlanan bir effekt var: iki və daha artıq amilin birlikdəki təsiri onların ayrı-ayrılıqdakı təsirlərinin cəmindən daha təsirli olur. Əgər Konsepsiyanın icrası prosesində AMEA-nın 40 icraçı qurumu arasında ölçüləbilən nəticələrin əldə edilməsinə yönəlməmiş elmetrik meyarlarla yanaşı, həm də mənəvi birliyə, ideya və əqidə həmrəyliyine nail olursa, onda AMEA miqyasında sinergetik effekt əldə edilər. Bu birlikdə həndəsi silsilə ilə artan sinergetik təsir effekti yaranar.

Bu gün yalnız AMEA-nın öz qurumları arasında deyil, respublikada elm və təhsil sahəsinə məsul bütün qurumlar arasında belə mənəvi-intellektual sinerjiyə nail olmaq bizim əsas vəzifələrimizdəndir.

Sonda, AMEA-nın prezidenti, akademik İsa Həbibbəyli başda olmaqla, Konsepsiyanın hazırlanması üzrə Komissiyanın üzvlərinə, eləcə də bu prosedə fəal iştirak edən işçi qrupunun nümayəndələrinə dərin minnətdarlığımızı bildiririk.

Sərxan XAVƏRİ
AMEA Rəyasət Heyəti Aparatının Elm və təhsil şöbəsinin müdiri, Konsepsiyanın hazırlanması üzrə İşçi qrupunun sədri, filologiya elmləri doktoru

Azərbaycan dili xalqımızın qüruru və dövlətçilik simvoludur

Polis Akademiyasında Beynəlxalq Ana Dili Günü münasibətilə “Azərbaycan dili xalqımızın qüruru və dövlətçilik simvoludur” mövzusunda dəyirmi məsələ keçirilib.

Tədbirdə akademik Nizami Cəfərov, Dilçilik İnstitutunun direktoru professor Nadir Məmmədli, Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetinin Beynəlxalq əlaqələr üzrə prorektoru professor Məhərrə Hüseynova, Dilçilik İnstitutunun Monitorinq və linqvistik təhlil şöbəsinin müdiri, professor Sevinc Əliyeva, Polis Akademiyasının dosenti Fərqanə Əliyeva iştirak ediblər.

Tədbirdə çıxış edən alimlər Azərbaycan dilinin dövlət səviyyəsində mövqeyinin qorunması və inkişaf etdirilməsi istiqamətində Ümummilli Lider Heydər Əliyevin misilsiz xidmətlərini xüsusilə qeyd edib, bu sahədə Prezident İlham Əliyevin müvafiq fərman və sərəncamlarını xatırladıblar.

Çıxışlarda nitqimizdə və yazılarımızda ədəbi dilin normalarına riayət edilməsinin vacibliyi xüsusi vurğulanıb.

Səlcuq dövrü Azərbaycan fayansları

AMEA-nın Arxeologiya və Antropologiya İnstitutunun Gənc Alim və Mütəxəssislər Şurası tərəfindən “Elmi müzakirə qrupu” layihəsi çərçivəsində tədbir təşkil olunub.

Tədbirin məqsədi gənc tədqiqatçılar arasında elmi diskussiya mühitinin formalaşdırılması, təqdimat bacarıqlarının inkişaf etdirilməsi və elmi-tənqidi düşüncənin təşviqi edilməsi idi.

Tədbir çərçivəsində institutun elmi işçisi, doktorantı Mircaviz Ağalarov “Səlcuq dövrü Azərbaycan fayansları” mövzusunda məruzə ilə çıxış edib. Məruzəçi Səlcuq dövrünə aid fayans nümunələrinin sənətkarlıq və texnoloji xüsusiyyətləri, həmçinin onların Azərbaycan ərəzində yayılma arealı haqqında ətraflı məlumat verib. Tədbir iştirakçıları mövzu ətrafında aktiv müzakirələr aparıblar.

Təqdimatda AMEA-nın Arxeologiya və Antropologiya İnstitutunun elmi işlər üzrə direktor müavini tarix elmləri doktoru Zaur Həsənov, institutun elmi katibi t.ü.f.d., dosent Ellada Bəkirəva və aparıcı elmi işçi t.ü.f.d. Pərviz Qasımov iştirak ediblər.

İştirakçılar bu cür elmi müzakirələrin gənc tədqiqatçılar üçün faydalı olduğunu və bu təşəbbüsün davam etdirilməsinin vacibliyini vurğulayıblar. “Elmi müzakirə qrupu” layihəsi çərçivəsində növbəti tədbirlərin də keçirilməsi planlaşdırılır.

Əbdürrəhim Ərdəbili Şirvaninin «Məzhər üt-türki» kitabı

Məzhərəm, həm müzhərəm, həm məzhərin məzhuruyam.

Seyid Nəsimi

Parlaq təzahür

İl ərzində AMEA Nəsimi adına Dilçilik İnstitutunda keçirilən elmi konfrans və seminarlar, eləcə də beynəlxalq simpoziumlarda Azərbaycan dilçiliyinə elminin layiqliyini təmsil etməsi, dilçiliyin müxtəlif sahələrinə dair tədqiqat əsərlərinin nəşri, kitab təqdimatları və s. bütün bunlar institut rəhbərliyi və kollektivinin il boyunca göstərdiyi gərgin elmi fəaliyyətinin parlaq təzahürüdür. Bu təzahürün bir nümunəsi işıq üzünə gətirilən əsərlərdən biri də XVIII yüzillikdə yaşamış-yaratmış Azərbaycan alimi Əbdürrəhim Ərdəbili Şirvaninin "Məzhər üt-türki" kitabıdır. Müəllifin şəxsi hesabına çapdan çıxan bu qiymətli əsər qızılbaş türkcəsini qeyri-türklərə öyrətmək məqsədilə yazılmışdır. Kitabın tərtibçisi, ön söz və şərhin müəllifi AMEA Nəsimi adına Dilçilik İnstitutunun direktoru, filologiya elmləri doktoru, professor Nadir Məmmədli, elmi redaktoru akademik Möhsün Nağısoyludur. Tərcüməçilər Tehranin Fərhangiyani Universitetinin Fars dili və ədəbiyyatı fakültəsinin dosent doktoru, əslən azərbaycanlı İxtiyar Bəxşi və Dilçilik İnstitutunun aparıcı elmi işçisi, fil.ü.f.d., dosent Günel Orucovadır. İrəvanın Qum şəhərində mühafizə olunan, Azərbaycan dili və tarixi üçün bu mötəbər və qiymətli əlyazmanı İxtiyar Bəxşi AMEA Nəsimi adına Dilçilik İnstitutunun direktoru filologiya elmləri doktoru, professor Nadir Məmmədliyə hədiyyə etmişdir. İlk dəfə Azərbaycanda fars dilindən tərcümə edilərək çap olunan bu dərslük dilimizin inkişaf yolları, tarixi təkamülünün öyrənilməsi baxımından çox dəyərli vəsaitdir.

Həzin misraların izi ilə

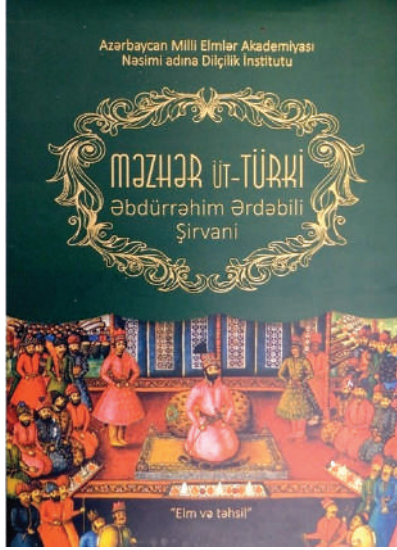
Kitaba yazdığı "Ön söz"də Əbdürrəhim Ərdəbili Şirvanini bizə "türk (Azərbaycan türkcəsi nəzərdə tutulur - N.M.) və fars dillərində şeirlər yazan, böyük zövq və istedadla malik fəzilətli şair və ədib" kimi təqdim edən, hörmətli professor Nadir Məmmədlinin də qeyd etdiyi kimi, dərslük müəllifi qrammatik forma və şəkilçilərdən bəhs edərkən yerli gəldikçə klassik poeziyadan (Əlişir Nəvai və Məhəmməd Füzuli yaratdığından), öz şeirlərindən və b. bəytlər seçərək nümunələr vermişdir. Söz ustalarından gətirdiyi bu konkret misallar, dil faktları isə, zənnimizcə, əsərin elmi-ədəbi əhəmiyyətini daha da artırmışdır. Dərslükdəki şeir nümunələrinin içərisində diqqətimizi xüsusi cəlb edən bir beyt isə bizi əsərin yazılma tarixilə bağlı bəzi nəticələrə gətirib çıxartdı. Ədəbiyyat tariximizin səhifələrində şəxsiyyəti, gözəlliyi və nisgillili təleyi, istedadlı qələmi ilə iz qoyan və çox az qismi bu günümüzdə qalib çatan şeirlərlə sevənlər Ağabəyim ağanın dillər əzbəri olan:

"Əfsus ki, yarım gecə gəldi, gecə gətirdi,
Heç bilmirəm, ömrüm necə gəldi, necə gətirdi", -

beytinin "Məzhər üt-türki"də bir qədər fərqli variantı verilmişdir:

"Yarım gecə gəldi, yənə yarım gecə gətirdi,
Bilməm, yənə ömrüm necə gəldi, necə gətirdi."

Dərslükdə bəzi şeirlər (məsələn, Füzulinin bəytlərindən bir neçəsi) kimi bu beytin də müəllifi qeyd olunmasa da, felin keçmiş zamanından bəhs edərkən verdiyi bu məşhur beyt dərslüyin yazılma tarixinin Ağabəyim ağanın ilk gənclik dövründən sonrakı dövrə aid olduğunu düşünməmişə səbəb oldu. Böyük azərbaycanşünas alim-yazıçı Yusif Vəzir Cəmənşinin "iki od arasında" tarixi romanına istinadən, kiçik yaşlarından şeir yazan Ağabəyim ağanın bu şeirinin məhz 14-15 yaşlarında, hələ Qarabağda iken yazıldığını nəzərə alsaq, 1780, bəzi mənbələrə əsasən 1782- ci ildən sonra yazılan bu şeir 1794-cü (1796) ildə yazılmışdır. Bütün bəytlərin dərslüyində nümunə verən Əbdürrəhim Şirvaninin "Məzhər üt-türki"ni məhz həmin illərdən sonra qələmə aldığı söyləmək olar. Gözəlliyi

də, şeirləri də dillər əzbəri olan, Fətəli şah sarayında Vətən həsrətində bağı yanan Qarabağ gözəlinin hələ vətənimdə iken yazdığı bu həzin misraların izi ilə əsərin yazılma tarixi ilə bağlı bu maraqlı məqamı araşdırarkən diqqətimizi cəlb edən digər dəyərli faktlarla qarşılaşdıq. Əsərin müəllifinin şəxsiyyəti və yaradıcılığı ilə əlaqədar araşdırığımız bir neçə mənbə ilə tanış olarkən Əbdürrəhim Ərdəbili Şirvaninin "Məzhər üt-türki"dən başqa qələmə aldığı digər əsərlər və ən əsası şəxsiyyəti ilə bağlı bir mühüm məsələ də aydınlaşdı. Müxtəlif farsdillili elmi mənbələrdən əldə etdiyimiz bilgilərdən, Əbdürrəhim Şirvaninin, əslində əsərlərini "Həzin" təxəllüsü ilə yazan Mirzə Əbdürrəhim Şirvani (Həzin Şirvani) olduğu məlum olur. Qaçarlar dövrünün tanınmış söz ustalarından biri Vüsal Şirvaninin (1783-1846) ana babası olan Mirzə Əbdürrəhim Şirvani, dərslüyünün əvvəlində özü də qeyd etdiyi kimi, bir müddət Şirvanda, Şamaxıda yaşamış, sonra İrana gəlmişdir. "Məzhər üt-türki" kitabında da qeyd olunduğu kimi, Adil şahın əmriylə Şiraza gəlmiş, bir müddət orada yaşamışdır. Türk, fars, ərəb dillərini mükəmməl bilənlər, ideya və poetik üslub baxımından Məhəmməd Füzuli, Əmir Əlişir Nəvai və Hafizdən təsirlənmiş şair "Divan", "Səfa əl-qulub", "Hidayətnamə" və b. əsərlərini müəllifdir. Həmin əsərlərin əlyazmalarının nadir nüsxəsi Təbriz Milli Kitabxanasında mühafizə olunur.

"Məzhər üt-türki" kitabının tərcüməçilərindən biri olan dos. dr. İxtiyar Bəxşi "Abdurrəhim Ərdəbili Şirvaninin yaşamı haqqında" bəhs edərkən, "İran Ulusal Konsorsiyumunun internet sahəsində Abdurrəhim Ərdəbili Şirvaninin adının önünə "Mahzun" yazılmışdır. Mahzunun onun şirsel lakabı mı, yoxsa yaygın bir lakabı olduğu bilinməkdədir. Abdurrəhim Ərdəbili Şirvani, "Məzhər üt-türki"də Mahzun lakabından söz etməmişdir, -yazır. Zənnimizcə, həmin internet sahəsində qeyri-dəqiqəli yol verilmişdir, "Mahzun" (Məhzun) sözü "Həzin" sözü ilə eyni kökdəndir. Qeyd edək ki, Ə. Şirvaninin dərslüyündə "Həzin" təxəllüsündən bəhs edilməməsi də, kitabın əvvəlində müəllif bu təxəllüsünə bir işarə etmişdir: "Türk dili sözlərinin qayda və qanunlarına uyğun yazılmış, bu özəmətli və heybətli dilin heç qatlarını və inçeliklərini zəhmət və zəka sahiblərinin başa düşmələri üçün hər hansı bir kitab və ya risalənin yazılması bu kiçik bəndənin nəzərinə yetmədi. Bu məsələni türk olmağın qeyrətindən və ucalığından uzaq bildim və belə bir risalənin hazırlanması və tərtibi həzin xatirimdən keçdi."

"Özəmətli, hikmətli, ən üstün və ən kamil"

Əslində, "Məzhər üt-türki" əsəri, öz müəllifi bərədə bizə çox şey "söyləyir" və bizdə, müəllifinə - öz millətini, ana dilini ürəkdən sevmən, doğma dili ilə qürur duyən, "türk dili tamamilə özəmətli və hikmətli bir dildir", - deyər dilimizin özəmətini, dəyərini gözəl bilənlər və onu türk olmayanlara öyrətmək üçün bütün biliyini, bacarığını meydana qoyan bu türk oğlunun - Əbdürrəhim Ərdəbili Şirvaninin şəxsiyyətinə böyük ehtiram yazır. Risalənin əvvəlində müəllif yazır: "Bil ki, türkcə danışmaq çox yaxşı və bəyəniləndir və bu dil əmr-fərman sahiblərinin istiqlalının mühüm bir hissəsidir və zamanə və dövrün və əmr sahibi olan sul-

tanlar və hakimlərin dilidir. Bu dilin onların işlərinə həyata keçməsinə hədsiz və sonsuz faydaları var və bəlkə də bu dil, onların dünyəvi işlərində ən üstün və ən kamilidir. Əgər onlar bu əna libasını əynlərinə geyinməyiblərse, şübhəsiz, bu zamanın insanların nəzərində danlaq və məzəmmətə layiqdir və dövrün camaatının gözündə onlar üçün heç bir təmkin, vüqar, cəlal və etibar qalmaz." "Məzhər üt-türki"dəki bu fikirlər, professor Nadir Məmmədlinin də qeyd etdiyi kimi, "kitabın yazıldığı və ondan əvvəlki dövrlərdə İranda türk dilinin aliliyi və nüfuzu haqqında təsəvvür yarada bilər."

Əsərə yazdığı "Məzhər üt-türki"nin dil tariximizdə rolu" sərlöv həli üç bölümdən ("Məzhər üt-türki" kitabının müəllifi haqqında", "Dərslüyin (risalə) yazıldığı dövr və tarixi şərait", "Məzhər üt-türki"nin dil xüsusiyyətləri (qrammatik izahlar və lüğətçə)) ibarət geniş ön söz prof. Nadir Məmmədlinin əsər, onun müəllifi və yazıldığı tarixi şərait bərədə, xüsusilə, onun elmi və tarixi əhəmiyyətinə dair qiymətli tədqiqatdır. Görkəmli alimin son olaraq gəldiyi elmi nəticə də dəyərlidir: "Məzhər üt-türki" dərslüyündən aydın olur ki, XVI -XVIII əsrlərdə Azərbaycan türkcəsinin normalarında xelçiləşmə prosesi getmiş, tələbata uyğun olaraq, müxtəlif anlayışları ifadə etmək üçün ümumxalq danışığı xas söz və ifadələrin işlədilməsi dil vahidlərinin ümumiləşmə prosesini və milli dilin formalaşmasını gücləndirmişdir. Sonrakı dövrlərdə Azərbaycan türkcəsinin leksik sistemində, qrammatik qaydalarında ele bir ciddi dəyişiklik baş verməmiş, dil və nitq normaları təkmilləşmə istiqamətində həm canlı danışıda, həm də ədəbi dildə ümumiləşərək sabitləşmişdir. Bu onu göstərir ki, milli dil normalarının belə təzahürü həm ədəbi dil, həm də ümumxalq dili səviyyəsində çox dərin qatlarda gedən prosesin nəticəsidir."

Məzhər içində məzhər, yaxud məzhərin məzhəri

Əbdürrəhim Şirvaninin "Məzhər üt-türki" əsəri müəllifinin "özəmətli və hikmətli bir dil" kimi dəyərləndirdiyi türkcənin (Azərbaycan türkcəsi) açıq-aydın, parlaq bir təzahürü - məzhəri kimi qiymətlidir. "Məzhər üt-türki" - xalqın ruhunun təzahürü olan "özəmətli və hikmətli bir dil"nin məzhəri, təzahür kitabıdır. Başqa sözlə, təzahürün təzahürü, məzhərin məzhəri dir! Bu kitab həm də onu yazan alimin elm və istedadının bir məzhəridir. Hər bir yaradılan onu yaradanın bir əsəri, onun varlığını bir məzhəri olduğunu kimi, "Məzhər üt-türki"ni də öz müəllifini - Əbdürrəhim Ərdəbili Şirvanini (Mirzə Əbdürrəhim Həzin Şirvanini) bir alim və dilçi olaraq bizə tanıdan bir məzhəri kimi dəyərləndirmək olar. Bir sözlə, "Məzhər üt-türki" kitabı, sanki məzhər içində məzhər, yaxud məzhərin məzhəridir. Bu məqamda Seyid İmadəddin Nəsiminin bir möhtəşəm beyti də yada düşür:

"Zahirü batın mənəm,
peydaşu hem pünhan mənəm,
Məzhərəm, həm müzhərəm,
həm məzhərin məzhuruyam."

Onu da qeyd etməliyik ki, "Məzhər üt-türki" əsərinin çapı öz elmi-tarixi dəyəri ilə yanaşı, həm də onun müəllifinin - Mirzə Əbdürrəhim Həzin Şirvaninin yaradıcılığı və şəxsiyyətinin Azərbaycanda daha yaxından tanınmasında bir ilk "məzhər" olduğu üçün də qiymətlidir. Hələlik yeganə mətbu əsəri "Məzhər üt-türki" olan Əbdürrəhim Ərdəbili Şirvaninin - bu dəyərli alim və şairin İranda araşdırma mövzusu olan digər əsərlərinin Azərbaycanda da tədqiqatla cəlb ediləcəyinə inanırıq.

Elmi ictimaiyyətimiz tərəfindən yüksək qiymətləndirilərək təqdir edilən, eyni zamanda beynəlxalq səviyyədə də tanınan və dəyərləndirilən "Məzhər üt-türki" kitabını bizə hədiyyə edən görkəmli dilçi alim, Türk Dil Qurumunun fəxri üzvü professor Nadir Məmmədliyə elmi fəaliyyətinə yeni uğurlar arzulayırıq, bu günədək dilçilik elmimizə və kitab mədəniyyətimizə - milli-mədəni irsimizə etdiyi xidmətlərinə görə onun hər zaman Uca Yaradanın (c.c.) lütfünə məzhər olmasını diləyirəm.

Şəlalə Ana HÜMMƏTLİ
filologiya üzrə fəlsəfə doktoru, dosent

"Azərbaycan Yurd Bilgisi"

AMEA-nın akademik Z.Bünyadov adına Şərqsünaslıq İnstitutunda "Azərbaycan Yurd Bilgisi (1932, 1933, 1934-cü illər)" adlı kitab çap olunub. Kitab 1932-ci ildən Azərbaycanlı mühacirlərin İstanbulda nəşr etdirdikləri, eyni zamanda türkologiya sahəsində öz töhfəsini verən geniş həcmli bir jurnal olan "Azərbaycan Yurd Bilgisi"nin materialları tərcümə edilərək kitaba daxil edilib.

"Azərbaycan Yurd Bilgisi" dərgisinin ilk nəşrindən 76 il sonra türkologiya professor Şükrü Haluk Akalın bu dərginin 1932-1934-cü illərdə nəşr olunan bütün nömrələrini toplayaraq 2008-ci ildə kitab halında nəşr etmişdir.

884 səhifəlik həcmli kitabda həmin materiallar Azərbaycan dilinə tərcümə edilərək çap edilmişdir. Jurnalın 1932-ci il nömrələri mərhum şərqşünas alim filologiya üzrə fəlsəfə doktoru Sədaqət Qasımlı, 1933-cü il nömrələri filologiya üzrə fəlsəfə doktoru, dosent Barat Osmanova, 1934-cü ildə çıxan nömrələri isə elmi işçi Emiliya Xəlilova tərəfindən tərcümə edilmişdir. Kitabın elmi redaktoru akademik Gövhər Baxşəliyevdir.

Cəmi üç il nəşr edilən jurnalın baş redaktoru Gəncədə anadan olmuş, türkologiya sahəsində sanballı araşdırmalar aparmış məşhur alim professor Əhməd Cəfəroğlu olub.

Jurnal nəşr olunmağa başladığı gündən etibarən görkəmli alimlərin Azərbaycan dili, ədəbiyyatı, folkloru, tarixi, mifologiyası, ictimai-siyasi, ədəbi-mədəni həyatına dair silsilə məqalələr çap olunub. Öz xalqının milli-mədəni dəyərlərini tanımağa çalışan Əhməd Cəfəroğlunun bu jurnalda Azərbaycan haqqında 40-a yaxın məqaləsi çap olunub.

Jurnal yalnız Azərbaycana həsr olunmuş məqalələrlə kifayətlənməmiş, Türkiyə ilə birlikdə bütün Türk ələminə həsr olunmuş yazılar da nəşr edib.

"Azərbaycan Yurd Bilgisi" dərgisinin 36 nömrəsi nəşr olunduqdan sonra maddi-techniki imkanlılıq və digər təsirlərin nəticəsində dərginin nəşri dayandırılmış, lakin 20 ildən sonra 1954-cü ildə dərginin 37-ci nömrəsi nəşr oluna da, onun nəşri həmişəlik dayandırılmışdır.

"Azərbaycan dilinin böyük frazeoloji lüğəti"

AMEA-nın Nəsimi adına Dilçilik İnstitutunun Tətbiqi dilçilik şöbəsinin baş elmi işçisi filologiya elmləri doktoru və mərhum professor Bayram Əhmədovun və baş elmi işçi Nəriman Seyidəliyevin müəllifi olduqları "Azərbaycan dilinin böyük frazeoloji lüğəti" çap olunub.

Dilçilik İnstitutunun Elmi şurasının qərarı ilə çap olunan lüğətin elmi redaktoru professor Nadir Məmmədli, redaktorları professorlar İsmayıl Məmmədli, Sevinc Əliyeva və dosent Gülnarə Əmirovadır.

Rəyçilər professorlar Sevil Mehdiyeva, Gülnarə Sadıqova, Abbas Abbasov, dosentlər Fidan Salayeva, Amil Cəfərov və Aqil Cəfərovdur.

Azərbaycan dilinin frazeoloji lüğətindən orta və ali məktəb müəssisələrində, kurslarda, lüğətçilik tədqiqatlarında, gənc alimlərin elmi araşdırmalarında, türk dilini xalqların böyükhəcmli lüğətlərinin hazırlanmasında dəyərli bir vəsait kimi istifadə oluna bilər. Bununla yanaşı, geniş oxucu kütləsi üçün də faydalıdır.

Aydın tərtib prinsipləri və elmi cəhətdən düzgün əsaslandırılmış strukturu ilə fərqlənən mükəmməl sözlükdə frazeologiyanın hüduqları dəqiq müəyyənləşdirilib, sabit söz birləşmələri, mürəkkəb sözlər, tərki-bi fellər, məcazlar, obrazlı ifadələrlə frazeologiya arasında münasibətlər aydınlaşdırılıb. 20 min 500-ə qədər frazeoloji vahidin izahının verildiyi lüğət "Elm və təhsil" nəşriyyatında çap olunub.

"Hacı Qəzənfər Talib. Divan"

AMEA-nın Məhəmməd Füzuli adına Əlyazmalar İnstitutunun Elmi şurasının qərarı ilə İnstitutun Farsdilli əlyazmaların tədqiqatı şöbəsinin böyük elmi işçisi Hacı Mustafa Mailoğlunun tərtib etdiyi və nəşrə hazırladığı "Hacı Qəzənfər Talib. Divan" kitabı işıq üzünə gərib.

Kitabda yer alan geniş ön söz, lüğət, qeyd və izahların müəllifi də H.M. Mailoğludur.

Tanınmış qəzəlxan-şair, Hacı Mail məktəbinin layiqli davamçısı, müasir Nardaran ədəbi mühitinin görkəmli nümayəndəsi Hacı Qəzənfər Talibin anadan olmasının 70 ildəyinə həsr olunmuş "Divan" şairin müxtəlif illərdə qələmə aldığı qəzəl, mürəbbə, müxəmməs, təxmis və s. şeirlərindən ibarət nümunələr daxil edilmişdir. "Divan"da həmçinin qələm dostlarının Talibə ithaf etdikləri şeirlərə, nəzirə və təxmislərə də yer verilmişdir.

Qeyd edək ki, yeni nəşrin elmi redaktoru filologiya üzrə fəlsəfə doktoru Aytac Zeynalovadır.

Türk Mədəniyyəti və İrsi Fondunun prezidenti AMEA Folklor İnstitutunun direktoru ilə görüşüb

Türk Mədəniyyəti və İrsi Fondunun prezidenti, professor Aktotı Raimkulova AMEA-nın Folklor İnstitutunun direktoru filologiya üzrə fəlsəfə doktoru, dosent Hikmət Quliyevlə görüşüb.

Görüşdə Fondun rəhbəri Aktotı Raimkulova Türk dünyasının mədəni dəyərlərinin qorunması, bərpası və təbliği istiqamətində

rəhbərlik etdiyi qurum tərəfindən həyata keçirilən beynəlxalq səviyyəli layihələr və görülən işlər barədə söhbət açıb. Qeyd edib ki, Türk Mədəniyyəti və İrsi Fondu ilə Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası arasında geniş əməkdaşlıq əlaqələri mövcuddur və mədəni dəyərlərin elmi baxımdan araşdırılmasında Akademiyanın böyük imkanları vardır.

Sonra AMEA-nın Folklor İnstitutu ilə Türk Mədəniyyəti və İrsi Fondunun birgə əməkdaşlığı çərçivəsində türk xalqları folklorunun müxtəlif aspektlərinin öyrənilməsi və təbliği istiqamətində görüləcək işlər barədə söhbət açılib. Bu istiqamətdə 2025-ci ildə Folklor İnstitutu ilə birgə həyata keçiriləcək bir sıra elmi layihələr haqqında müzakirə aparılıb.

AMEA-nın Folklor İnstitutunun direktoru filologiya üzrə fəlsəfə doktoru, dosent Hikmət Quliyev ölkəmizdə həyata keçirilən dövlət siyasətinə müvafiq olaraq, son illər AMEA-da akademik İsa Həbibbəylinin rəhbərliyi ilə aparılan islahatların mühüm istiqamətlərindən birini türk xalqları ilə elmi, mədəni-mənəvi əlaqələrin genişləndirilməsi və orta q dəyərlərin birgə araşdırılması təşkil etdiyini qeyd edib. Vurğulayıb ki, bu istiqamətdə AMEA-da görülən işlər Folklor İnstitutunun üzərinə də mühüm vəzifələr qoyur.

Görüşdə türk xalqları folklorunun müxtəlif istiqamətləri üzrə elmi tədqiqatlar sahəsində qarşılıqlı əməkdaşlıq məsələləri barədə ətraflı söhbət aparılıb, müvafiq razılıq əldə edilib.

Kitabxanaçılar üçün təlim

AMEA-nın Mərkəzi Elmi Kitabxanasında (MEK) AMEA-nın elmi-tədqiqat institutlarında çalışan kitabxanaçıların peşə bacarıqlarını inkişaf etdirmək, qabaqcıl təcrübəni yaymaq və kitabxana-informasiya sahəsində elmi-innovativ bilikləri tətbiq etmək məqsədilə keçirilən ixtisasartırma təlimləri başa çatıb.

Təlimin sonunda iştirakçılara sertifikatlar təqdim edilib.

Sertifikatları təqdim edən MEK-in direktoru, texnika elmləri doktoru, dosent Hüseynov iştirakçıları təbrik edərək, onların iki həftə ərzində kitabxana işinə dair əldə etdikləri mühüm bilikləri fəaliyyət göstərdikləri kitabxanalarda tətbiq edəcəklərinə və bunun səmərəli tədqiqat mühitinin formalaşmasına töhfə verəcəyinə əminliyini ifadə edib, iştirakçılara uğurlar arzulayıb.

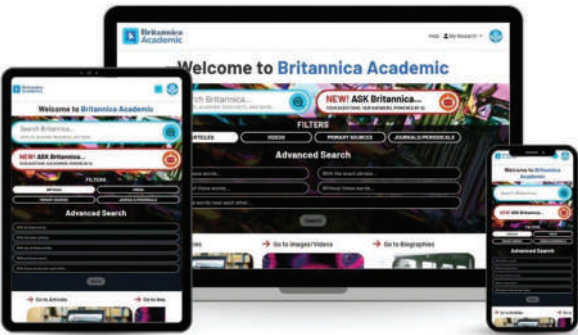
Təlim iştirakçıları yaradılan şəraitə görə minnətdarlıqlarını bildiriblər.

Qeyd edək ki, MEK-in mütəxəssisləri tərəfindən keçirilən təlimlərdə iştirakçılar iki həftə ərzində elektron kitabxanaların və kataloqların yaradılması, kitabların rəqəmsallaşdırılması, virtual sərgilə-

rin hazırlanması, xarici elektron bazalarda axtarış strategiyaları, bibliografik xidmətlərin təşkili və kitabxana işinə dair digər vacib biliklər əldə ediblər.

MEK oxucularına Britannica Academic Edition-a pulsuz giriş imkanı yaradır

Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının Mərkəzi Elmi Kitabxanası (MEK) oxucularına dünya səviyyəli elmi resurslardan istifadə imkanı yaradır. MEK-in beynəlxalq tərəfdaşlığı çərçivəsində əldə olunan razılışmaya əsasən, Britannica Academic Edition məlumat bazasına pulsuz giriş imkanı təmin edilib.

Elmin populyarlaşdırılması istiqamətində növbəti müəhazirə

Əlyazmalar İnstitutunda AMEA-nın müəssisələrində elmin populyarlaşdırılması istiqamətində keçirilən tədbirlər çərçivəsində institutun Türkdillli əlyazmalarının tədqiqi şöbəsinin aparıcı elmi işçisi fil.ü.f.d., dosent Aybəniz Rəhimova "XIX əsr Azərbaycan ədəbiyyatının inkişaf mərhələləri" mövzusunda müəhazirə oxuyub.

Bakı Dövlət Universiteti, Bakı Slavyan Universiteti, Odlar Yurdu və Bakı Avrasiya Universitetlərinin tələbələrindən iştirak etdiyi təlimdə alim XIX əsr Azərbaycan ədəbiyyatının tarixindən, onun inkişaf mərhələlərindən bəhs edib. Məruzə iştirakçılar tərəfindən maraqla qarşılanıb, verilən suallar cavablandırılıb.

Xatırladaq ki, doktorant və dissertantların müvafiq fənlər üzrə ixtisas səviyyələrinin artırılması və gücləndirilməsi məqsədilə ins-

titutun Təhsil şöbəsi tərəfindən təşkil olunmuş bu kimi seminarların iyun ayına qədər davam etdirilməsi nəzərdə tutulub.

ELAN-MÜSABİQƏ

Azərbaycan Elm Fondu 14-cü "Mobillik qrantı" müsabiqəsini elan edir

Azərbaycan Elm Fondu təbiət, texniki, humanitar və ictimai sahələr üzrə fundamental, tətbiqi və eksperimental tədqiqat işləri ilə məşğul olan alimlərin elmi fəaliyyətini stimullaşdırmaq və onlara xaricdə elmi tədbirlərdə və qısamüddətli təcrübə keçilməsində iştirak, Azərbaycanda alınmış elmi nəticələrin tanıtılması, təcrübə mübadiləsi və yeni əlaqələrin qurulması imkanı yaratmaq məqsədilə 14-cü "Mobillik qrantı" müsabiqəsini elan edir.

Perspektivli gənc alimlər, eləcə də öz elmi sahəsində lider olan tədqiqatçılar bu qrant üçün müraciət edə bilərlər. Müraciət edənlərin yaşı, eləcə də tədqiqatın tematik sahələri ilə bağlı heç bir məhdudiyyət yoxdur.

Müsabiqədə iştirak etmək üçün layihələr aprelin 4-dək qəbul olunacaq. Müsabiqənin nəticələrinin 2025-ci ilin aprel-may aylarında açıqlanması planlaşdırılır.

Layihələrin növləri:

- QMTK - Azərbaycandan olan alim və mütəxəssislərin xaricdə qısamüddətli təcrübə proqramlarında iştirakının qismən və ya tam şəkildə maliyyələşdirilməklə təmin edilməsi;

Azərbaycan Elm Fondu bir ayadək olan təcrübə proqramlarını dəstəkləyir və təcrübə keçilməsi ilə bağlı şərtlərdən asılı olaraq (təcrübənin baş tutacağı təşkilatla bağlı xərclər Fond tərəfindən ödənilmir) qismən maliyyələşdirilmə də baş tuta bilər.

- XETİ - Azərbaycandan olan alim və mütəxəssislərin xaricdə keçirilən nüfuzlu regional və beynəlxalq elmi tədbirlərdə şifahi elmi məruzələrlə iştirakının qismən və ya tam şəkildə maliyyələşdirilməklə təmin edilməsi.

Ətraflı məlumat fondun saytında yerləşdirilib.

Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası Gəncə Bölməsinin təşkilatçılığı ilə Əməkdar elm xadimi, professor Xəlil Yusiflinin 90 illik yubileyinə həsr edilmiş "Azərbaycan və dünya nizamişünaslığının aktual problemləri" mövzusunda beynəlxalq elmi konfrans

Konfrans 2025-ci ilin iyun ayında AMEA-nın Gəncə Bölməsində keçiriləcəkdir.

Konfransın istiqamətləri

1. Nizami Gəncəvi və Türk dünyası
2. Nizami Gəncəvi və dünya ədəbiyyatı
3. Nizami Gəncəvi və incəsənət
4. Müasir Azərbaycan nizamişünaslığında yeni çağırışlar
5. Xəlil Yusiflinin nizamişünaslıq fəaliyyəti
6. Xəlil Yusifli və klassik Azərbaycan ədəbiyyatı

Konfransın işçi dilləri: Azərbaycan, ingilis, rus dilləri

Konfrans materiallarının tərtibatına dair tələblər:

Materiallar konfransın elmi istiqamətlərinə uyğun olaraq tərtib edilmişdir. Microsoft Office Word proqramında A4 formatda, Times New Romanda - 12 şriftində (qara rəngdə), 1,5 intervalda yığılmalı, vərəqin sol kənarından 2,5 sm, sağdan 1,5 sm, yuxarıdan 3,0 sm, aşağıdan 2,5 sm boş sahə buraxılmalı, abzaslar 1,5 sm parametrlərinə uyğun olaraq yazılmalıdır.

Vərəqin baş tərəfində sağda müəllif(lər)in adı, atasının adı, soyadı (tam açıq şəkildə); elmi dərəcəsi, elmi adı; işlədiyi və təhsil aldığı elmi müəssisənin (doktorant və dissertantlar üçün) adı, müəllif(lər)in elektron poçt ünvanı (e-mail) yazılmalıdır.

Konfrans materialının (məqalə və ya tezislərin) mətni 3-7 səhifə həcmində olmalıdır; - mərkəzdə konfrans materialının adı 12 şriftlə, böyük qara hərflərlə yazılmalıdır.

Xülasə: 150 sözdən çox olmamalıdır, açar sözlər minimum 5 söz (azərbaycan, ingilis və rus dillərində) olmalıdır. Hər bir xülasədə məqalənin adı və müəllif(lər)in tam adı göstərilməlidir. Bir nəfərin müəllifliyi və ya həmmüəllifliyi ilə yalnız bir konfrans materialı qəbul edilir.

Ədəbiyyat siyahısı mətnin sonunda əlifba sırası ilə və Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Ali Attestasiya Komissiyasının tələblərinə uyğun göstərilməlidir (istinad olunan ədəbiyyatın nömrəsi mətnin içərisində göstərilir: məsələn, [3, s.48-57], [2]). Məruzəçinin adının altından xətt çəkilməlidir.

Konfrans materialları muxtarovalimuxtar@gmail.com elektron poçtuna göndərilməlidir.

Məqalələrin son göndərilmə tarixi: 12 may 2025-ci il

Konfrans materialları jurnal formasında AMEA Gəncə Bölməsinin rəsmi saytında yerləşdiriləcək, eləcə də çap formatında nəşr olunacaq.

Məqalənin (tezislərin) konfrans materiallarına daxil edilməsi müvafiq bölmələr tərəfindən müəyyən ediləcəkdir. Zərurət yarandıqda bölmənin irad və qeydləri əsasında məqalənin (tezislərin) yenidən göndərilməsi isteniləcəkdir. Bölmənin irad və qeydləri qəbul edilmədikdə və düzəliş edilərək vaxtında göndərilmədikdə məqalə (tezislər) konfrans materiallarına daxil edilməyəcəkdir.

Konfransın keçiriləcəyi ünvan: AMEA Gəncə Bölməsi,

AZ 2000, Heydər Əliyev prospekti 419.

Suallarınızla bağlı bu ünvanla müraciət edə bilərsiniz:

Əlaqə telefonu: (+994) 50 688 15 98

Redaksiya heyəti:

İsa Həbibbəyli, Dilqəm Tağıyev, İbrahim Quliyev,
Nərgiz Paşayeva, Rasim Əliquliyev, Tofiq Nağıyev,
İradə Hüseynova, Gövhər Baxşəliyeva, Arif Həşimov,
Cəmil Əliyev, İsmayıl Hacıyev, Fuad Əliyev

Baş redaktor: Ağahüseyn Şükürov

Ünvan: AZ 1001, Bakı, İstiqlaliyyət küçəsi 30.
Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının Rəyasət Heyəti

e-mail: elm.nauka.gazet@gmail.com

Tiraj: 2000

Стимул для научных побед

В НАНА состоялась встреча с известным математиком Камалом Солтановым

4 марта в Президиуме НАНА состоялась встреча с известным учёным доктором математических наук, профессором Камалом Солтановым. В ней принимали участие президент НАНА академик Иса Габиббейли, члены Президиума НАНА, депутат Милли Меджлиса Сабина Салманова, Герой Отечественной войны Заур Гусейнов, руководители отделов аппарата Президиума, сотрудники Института математики и механики МНО, а также БГУ, представители СМИ.

В своём выступлении президент НАНА академик Иса Габиббейли сообщил, что целью мероприятия является ознакомление общественности с деятельностью известного математика, профессора Камала Солтанова и полученными им результатами в связи с уравнениями Навье-Стокса, которые никто не мог решить на протяжении долгих лет. Академик Иса Габиббейли отметил, что задача, которую решил ученый-математик, является проблемой мирового масштаба, и его изыскания обладают большой значимостью для развития мировой науки.

Верить в свои силы

Сказав, что отечественные учёные очень редко стремятся решать научные задачи в мировом масштабе, не верят в свои силы, в связи с чем за истекший период из Азербайджана на получение Нобелевской премии были выдвинуты всего 4 кандидата, академик Иса Габиббейли напомнил, что для устранения мифов, изменения мышления и вселения в учёных уверенности в НАНА была проведена международная научная конференция "Уроки пути, ведущего к Нобелевской премии: мифы, реалии, успехи и вызовы". Азербайджан подарил человечеству, продолжил академик, выдающихся личностей, гениальных поэтов и писателей, деятелей науки, наши учёные и представители интеллигенции должны стремиться к решению важных научных задач, имеющих всемирное значение. Академик Иса Габиббейли подчеркнул, что инициатива профессора Камала Солтанова, который долгие годы работает в Турции, сегодня широко обсуждается в мире.

Руководитель НАНА сообщил также, что, наряду с популяризацией научных достиже-

ний Камала Солтанова в азербайджанском обществе, сегодняшняя встреча даст стимул для стремления отечественных учёных к решению важных задач.

В своём выступлении заведующий отделом электронной академии аппарата Президиума НАНА доктор философии по математике, доцент Фариз Имранов рассказал о научной деятельности профессора Камала Солтанова.

Применяя новый метод

Он отметил, что высшее образование ученый получил в Азербайджанском государственном университете (ныне БГУ), учился в аспирантуре Московского государственного энергетического института, а затем работал в Институте математики и механики, и с тех пор занимался решением указанной научной проблемы. В 2003 году учёный получил приглашение в Университет Хаджеттепе (Турция), где продолжил успешную деятельность, занимаясь подготовкой молодых кадров и проводил научные исследования. В настоящее время результаты его исследований находят широкое применение.

Сказав, что важные результаты, полученные учёным в связи с уравнениями Навье-Стокса, обсуждаются уже долгие годы, Фариз Имранов добавил, что в 2024 году эти результаты были освещены в статье, изданной в авторитетном журнале, и это является большим успехом отечественной науки.

Далее выступил профессор Камал Солтанов, который поблагодарил руководство Академии наук за организацию встречи и рассказал о полученных результатах. Так, он работал над решением задачи Дирихле для уравнений Навье-Стокса более 40 лет, эти уравнения являются основной математической моделью гидродинамики. Проблема, связанная с ними, продолжил профессор, является одной из семи проблем тысячелетия, поставленных Математическим институтом Клэя (США). Над их решением работают многие известные учёные мира.

Далее ученый рассказал о гипотезах, выдвинутых в различные годы известными учёными, которые стремились решить уравнения Навье-Стокса, а также о своей многолетней работе в этом направлении: "В 2015 году я понял, что решил эту проблему. Опираясь на полученные результаты, я подготовил статью

и разместил её на сайте arXiv.org. Чтобы решить данную проблему, я применил абсолютно новый метод, мой подход коренным образом отличается от методов, которые применялись ранее. С 2020 года я начал рассылать свою статью всем учёным, которые занимались решением этих уравнений, и в журналы, обладающие высоким рейтингом.

Математики - самые цитируемые ученые

С середины 2023 года стали поступать ответы от некоторых журналов. Было ясно, что они опасаются публиковать статью. Наконец, осенью 2024 года статья была опубликована в журнале Russian Journal of Mathematical Physics, который входит в базу данных издательства Springer. Будучи математической моделью, эти уравнения играют важную роль в изучении многих процессов в нашей реальной жизни, синергетики, метеорологии, турбулентности, исследовании процессов в экологии и других сферах".

После выступления профессор Солтанов ответил на вопросы академиков Арифа Гашимова и Юсифа Мамедова, а также доктора физико-математических наук Абдулрагима Гулиева.

Затем выступили вице-президент НАНА академик Расим Алигулиев, завкафедрой БГУ академик Юсиф Мамедов, академик-секретарь НАНА академик Ариф Гашимов и брат профессора Камала Солтанова доцент Рафаэль Солтанов.

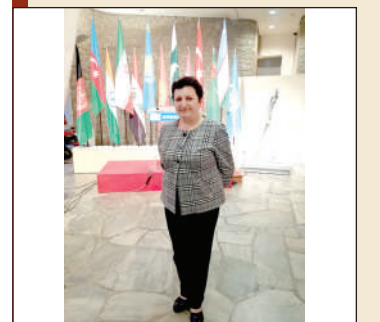
Подводя итоги, академик Иса Габиббейли отметил, что результаты, полученные профессором Камалом Солтановым в связи с уравнениями Навье-Стокса, приведут к появлению новых идей, взглядов и вызовов в математической науке Азербайджана, а труды наших математиков, и сегодня являются одними из самых цитируемых по республике.

"Вера профессора Камала Солтанова в себя переключается с реформами, которые проводятся в НАНА, результаты, полученные им в связи с уравнениями Навье-Стокса, изданы в авторитетном научном журнале, и это является важным научным достижением", - заключил глава НАНА и пожелал профессору успехов в дальнейшей деятельности.

Гарантия безопасности

стр. 10 ⇨

Умные, красивые, сильные духом

стр. 11 ⇨

Пропагандируя турецкий мир

стр. 11 ⇨

A meeting with the historian of science, Zemfira Hajiyeva, at the Presidium of ANAS

page 12 ⇨

Гарантия безопасности

В НАНА отметили Всемирный день гражданской обороны

28 февраля в Круглом актовом зале главного здания НАНА состоялось мероприятие "Гражданская оборона - гарантия безопасности населения", посвященное Всемирному дню гражданской обороны, отмечаемому 1 марта.

В мероприятии, которое прошло при совместной организации Главного управления по делам гражданской обороны Министерства по чрезвычайным ситуациям (МЧС) и НАНА, приняли участие ответственные за сферу гражданской обороны сотрудники Национальной академии наук Азербайджана, соответствующих министерств, государственных органов, председатели комиссий по чрезвычайным ситуациям органов исполнительной власти районов и представители международных организаций.

Важнейшая задача XXI века

Вначале участники мероприятия возложили венки и цветы к бюсту общенационального лидера Гейдара Алиева в здании НАНА и почтили память гениального лидера. Затем присутствующие ознакомились с выставкой, организованной Министерством по чрезвычайным ситуациям. Также был продемонстрирован видеоролик о деятельности МЧС в области гражданской обороны.

Открыв мероприятие вступительной речью, президент НАНА академик Иса Габибейли подробно рассказал о целях и задачах Всемирного дня гражданской обороны. Подчеркнув, что гражданская оборона играет важную роль в обеспечении безопасности населения, руководитель НАНА сообщил, что предотвращение чрезвычайных ситуаций и борьба с ними превратились в одну из важнейших задач XXI века: "В современном мире человечеству угрожают не только войны, но и природные катаклизмы, для борьбы с которыми необходимо развивать новые технологии, готовить кадры, умеющие пользоваться этими технологиями, повышать их профессионализм, укреплять чувство патриотизма".

По словам академика Исы Габибейли, когда силы МЧС страны находятся на должном уровне, то обеспечить защиту от природных происшествий, каких-либо рисков и катастроф, а также стабильность и развитие в обществе легче. В настоящее время благодаря особой заботе и вниманию Президента Ильхама Алиева, система защиты от чрезвычайных ситуаций ускоренно развивается, совершенствуется и отвечает тре-

бованиям современности. Профессиональная деятельность кадров МЧС Азербайджана во время тушения сильных пожаров и устранения последствий землетрясений как в нашей республике, так и в братской Турции, вносит весомый вклад в развитие взаимоотношений между двумя странами.

Сказав, что гражданская оборона (ГО) - это составная часть системы общей обороны государства, глава НАНА подчеркнул, что силы гражданской обороны МЧС демонстрируют высокий профессионализм при обеспечении безопасности населения в стране. Силы гражданской обороны, продолжил академик, обладают настолько же большой значимостью, насколько важна дисциплинированная и профессиональная армия.

ГО: профессионализм и патриотизм

Руководитель НАНА отметил, что в ходе Отечественной войны, завершившейся благодаря дальновидной стратегии главы государства, Верховного главнокомандующего Ильхама Алиева великой Победой, азербайджанская армия продемонстрировала свой героизм и технические возможности, а силы гражданской обороны неоднократно демонстрировали профессионализм и патриотизм своей оперативной деятельностью в различных ситуациях.

При НАНА, продолжил академик Иса Габибейли, также функционируют структуры, связанные с гражданской обороной, управления МЧС, которые отвечают за данную сферу, уделяют большое внимание организации работы в сфере гражданской обороны в академии.

Академик сообщил, что каждый год МЧС отмечает Всемирный день гражданской обороны в различных учреждениях, и в этом году впервые мероприятие, посвященное этому знаменательному дню, проходит в НАНА, что является показателем развития сотрудничества между двумя структурами по восходящей, и выразил благодарность руководству МЧС от имени руководимой им организации.

Затем выступил начальник Главного управления по делам гражданской обороны МЧС генерал-майор Ниязи Заманов, который рассказал об истории Всемирного дня гражданской обороны, отметив при этом, что эта знаменательная дата начала отмечаться по постановлению Международной организации гражданской обороны (МОГО) в 1972 году. Сказав, что Азербайджан с 1993 года является членом МОГО, Ниязи Заманов добавил, что с 1995 года по случаю Всемирного дня гражданской обороны в республике ежегодно проходят мероприятия, посвященные конкретной теме.

Начальник главного управления подчеркнул также, что основной целью празднования Всемирного дня гражданской обороны является привлечение внимания общественности к вопросам организации гражданской обороны и рассказал о роли Международной организации гражданской обороны в эффективной организации гражданской обороны и участии МЧС на сессиях, которые проводились Генеральной ассамблеей этой организации в различные годы.

Фундамент для укрепления связей

Сказав, что в связи с Всемирным днём гражданской обороны в нашей стране еже-

годно проходят различные мероприятия, в том числе конференции, открытые уроки и тренинги, генерал-майор Ниязи Заманов подчеркнул, что на фоне происходящих в мире в последние годы событий требуется новый усовершенствованный подход к решению проблем гражданской обороны. Он отметил, что для надёжного обеспечения безопасности населения перед МЧС стоят такие приоритетные задачи, как совершенствование материально-технической базы спасательных бригад, повышение уровня их профессионализма, размещение соответствующих структур во всех регионах страны, а также налаживание сотрудничества с центральными и местными органами исполнительной власти, управлениями и учреждениями при решении вопросов гражданской обороны во время крупномасштабных чрезвычайных ситуаций.

Начальник главного управления рассказал о мерах по гражданской обороне, задачах соответствующих структур в сфере организации и претворения в жизнь мероприятий по обеспечению гражданской обороны, деятельности Министерства по чрезвычайным ситуациям в этой сфере и реализуемых мероприятиях. Он подчеркнул значение развития сферы гражданской обороны в обеспечении безопасности населения.

Далее были заслушаны выступления ораторов, которые говорили о значении телекоммуникаций в обеспечении безопасности населения, роли структуры железнодорожного транспорта в данной сфере, организации гражданской обороны в Национальной академии наук Азербайджана, основных принципах организации мероприятий по гражданской обороне в местных органах исполнительной власти и т.д.

В заключение лица, отличившиеся плодотворной деятельностью в организации мероприятий по гражданской обороне в представляемых ими структурах, были награждены Министерством по чрезвычайным ситуациям почётными грамотами в честь 1 марта - Всемирного дня гражданской обороны.

Подводя итоги, академик Иса Габибейли назвал мероприятие важным вкладом в развитие сферы гражданской обороны и подчеркнул, что подобные мероприятия закладывают фундамент для укрепления и расширения взаимосвязей между двумя организациями, а также для реализации совместных проектов.

Нулевая точка цивилизации

Азербайджанские археологи участвуют в создании академического труда по истории тюркских стран

Несколько дней назад в Центре культуры, языка и истории имени Атаюрка состоялся научный семинар по истории тюркского мира. Впервые на такое мероприятие собрались руководители археологических институтов тюркского мира. Нашу страну на форуме представлял директор Института археологии и антропологии (ИАА) НАНА доктор философии по истории, доцент Фархад Гулиев.

В числе участников семинара также председатель Совета старейшин Организации тюркских государств Бинали Йылдырым, президент Высшего совета по вопросам культуры, языка и истории имени Атаюрка профессор Дерья Орс, президент Тюркской академии академик Шахин Мустафаев и председатель Турецкого исторического общества Юксель Озген.

Кроме этого, в работе семинара приняли участие ведущие ученые из Азербайджана, Казахстана, Кыргызстана, Турецкой Республики Северного Кипра, Узбекистана, Венгрии и Туркменистана.

Пролить свет на общую историю

По мнению Дерья Орса, тюркский мир занимает важное место в мировой истории благодаря своей тысячелетней истории, богатому культурному наследию и сильной социальной структуре.

Тюркский мир - это обширная географическая территория площадью в 4,5 миллиона квадратных километров, на которой живут более 300 миллионов людей, тюркский мир - это экономическая мощь в 4

триллиона, уникальная история, глубоко укоренившаяся культура и мощная цивилизация. Эту статистику на семинаре привел профессор Озген. А о том, что процесс академической историографии будет завершён к концу 2025 года, заявил академик Мустафаев.

Актуально для археологической науки

О том, что сотрудничество азербайджанских археологов с тюркскими коллегами набирает

обороты, свидетельствует еще одно мероприятие - научный семинар, посвященный неолитизации Анатолии, который провела в ИАА профессор кафедры доисторической и переднеазиатской археологии Эгейского университета Чилер Чилингироглу.

Доцент Фархад Гулиев, открывая мероприятие, в котором принимали участие научные сотрудники института, подчеркнул актуальность для археологической науки изучения неолитического периода Анатолии и Южного Кавказа: именно в это время начался процесс зарождения и распространения раннего земледелия и скотоводства.

Отметим, что профессор Чилингироглу посетила нашу страну по приглашению университета "Хазар", чтобы поделиться информацией о последних результатах исследований неолита в Анатолии. Так, она отметила, что археологическая культура на Анатолийском полуострове имела разные характеристики. Это в большой степени зависело от местности, ландшафта, экологической

среды, хронологической последовательности и т.д.

Универсальная ценность неолита

Турецкий ученый поделилась результатами исследований на Гебекли-Тепе, включенном в 2018 году в список Всемирного наследия UNESCO, что подтверждает его выдающуюся универсальную ценность как одного из первых проявлений монументальной архитектуры, созданной человеком. Пока раскопано менее 5% территории, так что в земле может скрываться еще много удивительных открытий.

В завершение семинара результатами своих исследований на неолитических памятниках нашей страны поделились и сотрудники ИАА - доктор философии по истории Валах Алекперов (он рассказал о раскопках на неолитическом поселении Гейтепе в Газахском районе) и доцент Хагани Алмамедов (озвучивший результаты исследований, проведенных в поселениях, относящихся к карабахской неолитической культуре).

Умные, красивые, сильные духом

Тюркская женщина всегда олицетворяла так называемый феномен родины

Почитание старших по возрасту характерно для стран Востока, но особенность тюркских народов заключается в том, что они с большим уважением относились прежде всего к женщине, к матери. Отношение к ней было подчеркнуто почтительным, рыцарским. Сын, входя в дом, кланялся сначала матери, а потом отцу.

Тюркская женщина была прародительницей рода, она олицетворяла так называемый феномен родины, который стал основной идеей святости и священности родовой территории, которую берегли на протяжении тысячелетий. В тюркских семьях отец и мать обладали равным статусом, поэтому родовое и национальное происхождение определялось как по отцу, так и по матери.

Тюркская женщина всегда занимала достаточно высокую позицию: принимала активное участие в политической жизни страны, была хорошей матерью, преданной и терпеливой женой, хранительницей очага. Об этом и о многом другом в преддверии Международного женского дня 8 марта наш корреспондент беседует с членом-корреспондентом Культурного центра Атаюрк в Анкаре, председателем Женсовета Азербайджанского общественного объединения по развитию отношений между тюркскими старейшинами, завотделом истории и этнологии тюркских народов Института истории и этнологии НАНА доктором исторических наук и доктором философии по филологии Гюлю Йологлу.

Интерес к науке - с ранних лет

- Сколько лет вы занимаетесь этнологией тюркских народов?

- Все началось со школы. Училась я тогда в пятом классе и переписывалась со школьницами из разных советских республик - гагаузками, узбечками, казашками и др. А уже став взрослой и определившись с профессией, выбрала для себя научное направление - тюркологию. В 1996 году защитила кандидатскую диссертацию "Азербайджано-молдавские литературные связи (40-80-е годы XX века)", вторая глава которой была посвящена гагаузам - они, как известно, являются тюрками. А докторскую диссертацию (2006 г.) посвятила исследованию обрядов тюркских народов (на основе этнографических материалов тувинских, азербайджанских, хакасских и гагаузских тюрков). То есть именно сравнительные историко-этнографические исследования обрядов и обычаев тюркских народов входят в сферу моих научных интересов. Особое место занимает и изучение следов шаманизма у мусульманских и христианских тюрков.

Женщины как защитницы

- Гюлю ханым, как бы вы обозначили ваши основные научные достижения?

- Научные достижения ученого находят отражение в его научных трудах - в книгах, монографиях, статьях. Я являюсь автором двенадцати книг и более трехсот статей в научных журналах. Вот уже четвертый год подряд я вместе с нашим институтом провожу ежегодную международную научную конференцию, приуроченную Новруз байрамы. К слову, в 2023 году конференция была посвящена женщинам и называлась "Novruz ənənələri: qadın yaradıcı, qoquucusu və ötürücü kimi".

Мы имеем тесные связи с учеными тюркских стран, активно с ними сотрудничаем. Почти три десятка лет я работала на телевидении, на канале АзТВ вела передачи о тюркских народах. Два раза в Баку состоялась моя этно-фотовыставка, посвященная тюркскому миру и называлась: "Тюркский мир: из Сибири до Балкан".

Сильны на полях сражений

- Подвиги древних тюрчанок широко описаны и в исторической литературе

- Вот именно. Неслучайно Сарахатун, жившая в XV веке, несмотря на дворцовые распри после смерти мужа Али-бея, привела на престол Аккоюнлу своего сына Хасана. Благодаря ее муд-

Тюркская женщина - движущая сила в обществе, в семье. Хотя она часто остается за кадром, ее историческое влияние неоспоримо

рости удалось предотвратить войну между Османским государством и Государством Аккоюнлу.

Сару Хатун признают и ценят как политика и в зарубежных странах. Но разве тюркская женщина известна только своим умом и мудростью?! Ее физическая сила не уступала мужской. Это доказано многими историческими фактами и отражено во многих тюркских эпосах.

На протяжении всей истории тюркские женщины удивляли своей силой на полях сражений и смелостью на дипломатических встречах. Одна из таких женщин - Сюмбикэ Ханбикья, дочь Юсуфа Мирзы, полководца в Ногай-

кой Орде. Одним из тюркских эпосов, повествующих о храбрости женщин и девушек, является каракалпакский эпос "Гыргыз" ("Сорок девушек"). Некоторые ошибочно сравнивают тюркских девушек и женщин с амазонками. Но тюркские женщины, в отличие от последних, сражались плечом к плечу с мужчинами ради народа, страны и нации, и, пройдя испытание знакомством с красивыми и храбрыми мужчинами, создавали семьи, рожали и воспитывали детей.

Герои эпоса "Деде Горгуд", тюрчанки-огузки отлично ездил верхом и владели оружием. Женщины становились правительницами, военачальницами, наместницами и дипломатами. Женщины обладали правом голоса при решении семейных проблем, участвовали в общественной жизни племени.

Мужественные тюркские воины желали видеть своих жен сильными, сво-

бодными и исполненными достоинства. Однако многовековые тюркские традиции постепенно ослабевали. Тюрки перенимали некоторые обычаи персов, арабов и других соседних народов и сами также оказывали огромное влияние на их культуру.

Статус достаточно высок

- В силу своей деятельности вы часто посещаете страны с преимущественно тюркским населением - Татарстан, Башкортостан, Казахстан, Кыргызстан, а гагаузам вы даже посвятили целую диссертацию. То есть вы не понаслышке знаете, какая она, современная тюркская женщина?

- Конечно. Во-первых, они очень красивы, умны. Статус тюркской женщины в обществе и семье и сейчас достаточно высок. Сегодня тюрчанка - это ученый, врач, инженер, депутат парламента, учительница, мать! Как и столетия назад, ее отличает верность мужу, привязанность к семье, уважение к старшим, сохранение национальных традиций.

Тюркская женщина - движущая сила в обществе, в семье. Хотя она часто остается за кадром, ее историческое влияние неоспоримо. Умные мужчины всегда прислушиваются к ее советам.

Несмотря на то, что мир изменился и глобализация оказывает свое влияние практически на все сферы жизни, пока главным образом женщины берут на себя ответственность за национальные ценности, передают их детям, бережно хранят их в семье, берегут родной язык. Хотя это касается не только тюркских женщин, Азербайджан - мультикультуральная страна, и я думаю, что эти качества присущи всем нашим представительницам прекрасной половины человечества.

Галия АЛИЕВА

Пропагандируя тюркский мир

Профессор Актоты Раимкулова побывала в Институте фольклора НАНА

Президент Фонда тюркской культуры и наследия профессор Актоты Раимкулова встретила с директором Института фольклора НАНА доктором философии по филологии, доцентом Хикметом Гулиевым. Во время встречи она рассказала о проектах международного уровня и проделанной работе, проводимой возглавляемой ею организацией по сохранению, восстановлению и пропаганде культурных ценностей тюркского мира.

По словам А.Раимкуловой, между Фондом тюркской культуры и наследия и Национальной академией наук Азербайджана существуют широкие отношения сотрудничества, НАНА обладает большими возможностями в научном исследовании культурных ценностей.

Затем в рамках совместного сотрудничества Института фольклора НАНА и Фонда тюркской культуры и наследия состоялась беседа о предстоящей работе по изучению и пропаганде различных аспектов фольклора тюркских народов. В этом плане обсуждался ряд научных проектов, которые будут реализованы совместно с Институтом фольклора в 2025 году.

Доцент Хикмет Гулиев в соответствии с проводимой в нашей стране государственной политикой отметил, что одним из важных направлений реформ, проводимых в последние годы в НАНА под руководством академика Исы Габиббеги, является расширение научных, культурно-духовных связей с тюркскими народами и совместное изучение общих ценностей. Он подчеркнул, что работа, проводимая в этом направлении в НАНА, ставит важные задачи и перед Институтом фольклора.

Отметим, что во время встречи был проведен подробный разговор о вопросах взаимного сотрудничества в области научных исследований по различным направлениям фольклора тюркских народов, достигнуто соответствующее соглашение.

Новые словари азербайджанского языка

Новые орфографический и орфоэпический словари будут изданы в 2025-2026 годах

Об этом заявил заведующий отделом Института языкознания имени Насими Национальной академии наук Азербайджана Расим Гейдаров. Новые орфографический и орфоэпический словари, которые будут подготовлены в Институте языкознания в 2025-2026 годах, разрабатываются с использованием частотной системы.

Кроме того, будут отобраны и проанализированы наиболее часто употребляемые слова в прессе и книгах. С более высокой частотой слова добавят в словари. Новые сборники слов будут богаче и точнее существующих.

Для новых словарей собрана база, насчитывающая более 500 миллионов слов. Они будут повторно использованы, проанализированы и отобраны.

Были взяты материалы из СМИ за последние 20-30 лет, из которых отобраны наиболее часто употребляемые слова. То есть, это слова с высокой частотностью. Источники, из которых взято каждое из введенных слов, будут отражены в сборниках.

В Институте языкознания также ведутся работы по созданию новых транслитерационных словарей для английского, арабского, персидского и многих других языков. Это достаточно длительный процесс, но работа уже начата, и система создается.

SCIENCE

Newspaper of the Presidium of the Azerbaijan National Academy of Sciences

A meeting with the historian of science, Zemfira Hajiyeva, at the Presidium of ANAS

The President of ANAS, academician Isa Habibbeyli met with the Director of the Department of Scientific Heritage of the Presidium administration of ANAS, Doctor of Historical Sciences, Associate Professor Zemfira Hajiyeva and congratulated her on the occasion of her 70th anniversary.

The meeting was attended by the Vice Presidents of ANAS, academician Dilgam Taghiyev, academician Irada Huseynova, the academic secretary of ANAS, academician Arif Hashimov, and the Chairperson of the Trade Union of the Presidium administration of ANAS, Ph.D. in Philology Aynur Mahmud.

Academician Isa Habibbeyli said that Doctor of Historical Sciences Zemfira Hajiyeva is known for her research on the history of science, as well as her significant studies on the Society for the

Research and Study of Azerbaijan, the later development stages of the academy, its presidents, and its institutes. He underlined that the presentation of book by Zemfira Hajiyeva last year titled "The History of Establishment of ANAS (1920-1945)", was the first event dedicated to the 80th anniversary of the Academy.

The head of ANAS mentioned that, due to the effective work of Zemfira Hajiyeva, the scientific heritage of the Academy stands out today as the best example of a classical archive model. At the same time, the Scientific Heritage Department, which she leads, continues its successful work in the field of electronic archiving.

Academician Irada Huseynova emphasized that Zemfira Hajiyeva is known through her long-term scientific research and contributions to the development of science. She noted that Zemfira Hajiyeva is distinguished by her high human qualities, openness to innovation, and hard work. Her dedicated efforts serve as an example for young researchers.

Academician Dilgam Taghiyev touched upon the scientist's high sense of responsibility and her careful approach to archival materials. He highlighted her great attention and care for scientific heritage, document exchange, and researchers. Praising Zemfira Hajiyeva's scientific ethics, he especially emphasized her professionalism and impeccable work in this field. Academician Arif Hashimov also spoke about Zemfira Hajiyeva's contributions to preserving scientific heritage and passing it on to future generations.

PhD in Philology Aynur Mahmud noted that Zemfira Hajiyeva has dedicated a significant part of her life to science and highlighted that the employees of the department she leads has grown into an experienced team.

Later, Doctor of Historical Sciences Zemfira Hajiyeva expressed her deep gratitude to the leadership of ANAS for the high recognition of her scientific work and efforts. She emphasized that such attention and care serve as a great motivation for every scientist and added that she would continue to work with all her strength to justify this trust.

At the end of the event, a bouquet of flowers was presented to the jubilarian and several scientific publications reflecting the history and development of the academy, published on the eve of the 80th anniversary of ANAS, were gifted to her.

Academician Isa Habibbeyli met with the Ambassador of Tajikistan to our country

The President of ANAS, Academician Isa Habibbeyli met with the Ambassador Extraordinary and Plenipotentiary of the Republic of Tajikistan to our country, Ilhom Abdurahmon.

During the meeting held at the Presidium of ANAS, Academician Isa Habibbeyli expressed his pleasure in welcoming the guest to the Academy. He said that the foundations of the friendly and fraternal relations between the two countries were laid by National Leader Heydar Aliyev and the President of Tajikistan, Emomali Rahmon. These friendly relations are successfully continued today by the President of the Republic of Azerbaijan, Ilham Aliyev and the President of the Republic of Tajikistan, Emomali Rahmon. Academician Isa Habibbeyli said that today Tajikistan is a friendly and reliable partner state for Azerbaijan, highlighting the strong cooperation relations between the two countries in various fields.

The head of ANAS underlined that significant steps have been taken to expand cooperation relations also in the field of science. He recalled that during the visit of President of Tajikistan Emomali Rahmon to Azerbaijan last May, a memorandum of understanding was signed between ANAS and the National Academy of Sciences of Tajikistan (NAST) as part of the Azerbaijan-Tajikistan document signing ceremony.

The academician mentioned that, as part of the memorandum of understanding, it was planned to prepare at first a collective monograph, dedicated to the renowned Tajik poet, musicologist, philosopher, and scholar Abdurrahman Jami at ANAS and currently the team of authors for the book has already been determined, and work has begun. He also underlined that the National Academy of Sciences of Tajikistan will prepare a publication dedicated to the great Azerbaijani poet Nizami Ganjavi.

Academician Isa Habibbeyli said that in October of last year, representatives of ANAS participated in the V Forum of Scientists of the CIS Member States, held in Dushanbe with the organization of the National Academy of Sciences of Tajikistan and the Interstate Humanitarian Cooperation Fund and met with the leadership of the National Academy of Sciences of Tajikistan. He underlined that the Academy would provide all support for expanding scientific cooperation relations and highlighted the

great prospects for organizing joint conferences and symposia, exchange of experiences, and other collaborative works.

Ambassador Extraordinary and Plenipotentiary of the Republic of Tajikistan to Azerbaijan, Ilhom Abdurahmon expressed his gratitude for the warm welcoming. He noted that Tajikistan-Azerbaijan relations have remained at a high level since both states gained independence. The ambassador also said that National Leader Heydar Aliyev and Emomali Rahmon, President of Tajikistan were close friends and President Emomali Rahmon constantly benefited from the experience of the great statesman Heydar Aliyev. These friendly relations are successfully continued today by the leaders of the countries.

Ilhom Abdurahmon conveyed the greetings of Professor Khushvakhtzoda Kobiljon, President of the National Academy of Sciences of Tajikistan and emphasized that the embassy is ready to provide all support for the development of scientific relations. The ambassador mentioned that Abdurrahman Jami's works are valuable for the Tajik people. He praised the works of ANAS in preparation of a monograph dedicated to the renowned poet. In turn, he said that Nizami Ganjavi is recognized by the Tajik people as an Azerbaijani poet, his works are taught in schools and there are a district and a street in Tajikistan named after him. Ilhom Abdurahmon also said that he had visited Nizami Ganjavi's mausoleum in Ganja, emphasizing that great literary figures unite the two nations and that there are significant perspectives for expanding relations in the field of science.

In his speech, Academician Teymur Karimli, Director of the M. Fuzuli Institute of Manuscripts of ANAS provided information about the manuscripts belonging to the Tajik people that are preserved in the institute.

After the speeches, mutual gifts were exchanged and commemorative photos were taken.

Later, the guest got acquainted with the building of the Presidium of ANAS.

It should be noted that the meeting was also attended by docent Esmira Alirzayeva, Head of the Department of Foreign Relations and work with International Scientific Organizations of the Presidium administration of ANAS and employees of the Embassy of the Republic of Tajikistan in Azerbaijan.

Редакционная коллегия:

Иса Габибейли, Дильгам Тагиев, Ибрагим Гулиев, Наргиз Пашаева, Расим Алигулиев, Тофик Нагиев, Ирада Гусейнова, Говхар Бахшалиева, Ариф Гашимов, Джамиль Алиев, Исмаил Гаджиев, Фуад Алиев

Главный редактор: Агагусейн Шукюров

Адрес: Баку, AZ 1001,
ул.Истиглалийат, 30, Президиум НАНА
e-mail: elm.nauka.gazet@gmail.com

Мнение авторов может не совпадать с мнением редакции.

Тираж: 2000